

Actieagenda Utrechtse economie

Uitvoeringsplan 2023–2026

Gemeente Utrecht

utrecht.nl/
ondernemen

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
Samenvatting 4
Inleiding 6
Verantwoording 9
Doelen actieagenda economie 11

1. Basis op orde 12
2. Een aantrekkelijk ondernemersklimaat 16
2.1 Werkgelegenheid groeit mee met de stad 18
2.2 Aantrekkelijke stad met sterke wijkeconomie 24

3. Een weerbare en wendbare arbeidsmarkt 29
3.1 Ondersteunen grote maatschappelijke transities 32
3.2 Toekomstbestendige vaardigheden en banen 35

4. Toekomst-bestendige Utrechtse economie 39
4.1 Sterke ondernemers 40
4.2 Groei in toekomstbestendige sectoren 43
4.3 Ambitie: circulaire stad in 2050 48

Bijlagen 51
Bijlage A: Resultaten arbeidsmarkt 2020 – nu 52
Bijlage B: Visies en beleidsnota's 53

Voorwoord

Onze ambitie voor Utrecht is een gezonde economie, waarin werkgelegenheid en ondernemerschap samengaat met zorg voor onze leefomgeving en inwoners. In deze actieagenda vertalen we de ambitie van het coalitieakkoord 2022–2026 in concrete acties. We volgen daarbij de aanbeveling van de Rekenkamer die in haar rapport 'De balans opmaken' adviseerde een samenhangend overzicht op te stellen van de gemeentelijke inzet op economie. We streven naar een economie die perspectief en kansen biedt en zo ongelijkheid in onze stad tegengaat. Een gezonde economie die voorwaarden schept voor goede voorzieningen, welvaart en welzijn voor de Utrechter. Daarom blijven we de komende jaren investeren in de economie van Utrecht.

We streven naar werkgelegenheid en bedrijvigheid die passen bij de toekomstige opgaven en duurzame toekomst van de stad. Uitgangspunt is dat een goed functionerende Utrechtse economie een belangrijke bijdrage levert aan de maatschappelijke uitdagingen: energietransitie, circulaire economie, digitalisering, toegang tot zorg en een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

De Utrechtse economie kent momenteel uiteenlopende uitdagingen. Een groeiende groep inwoners heeft geen baanzekerheid, veel mkb-bedrijven zitten – mede als gevolg van corona – in zwaar weer en er zijn grote tekorten aan werknemers in sectoren die cruciaal zijn voor onze maatschappij (zoals de zorg). Stijgende vastgoedprijzen, verdringing op de bedrijfshuisvestingsmarkt door grootschalige logistiek en gebrek aan uitbreidingsruimte zetten startende ondernemers en bestaande mkb-bedrijven klem. En ook het werken zelf verandert, mede door toenemende digitalisering. Er zijn structurele tekorten aan ICT-medewerkers, leerkrachten, zorgmedewerkers en medewerkers in de bouw en techniek. Deze tekorten nemen de komende jaren verder toe.

Deze uitdagingen vragen om bewuste keuzes. Alleen zo kunnen we succesvol werken aan een toekomstbestendige Utrechtse economie met een aantrekkelijk ondernemersklimaat, waar ieders talenten worden benut. We investeren de komende jaren in het opleiden van inwoners en in het ondersteunen van honderden werkgevers en bedrijven die bijdragen aan gezond stedelijk leven. Denk aan Greencycl, Wastewatchers en Beelen Next, de circulaire bouwhub op bedrijventerrein Lage Weide, waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden opgeleid.

We ondersteunen initiatieven die kleur geven aan onze stad. Bijvoorbeeld via het Ondernemersfonds Utrecht, dat al 10 jaar ondernemers aan elkaar verbindt en ondernemersinitiatieven mogelijk maakt. Of Morgen Mooier Maken, dat onze binnenstad levendig houdt.

Met deze actieagenda laten we zien hoe we de kansen vergroten voor ondernemers die aansluiten bij de ambities van Utrecht en die baanzekerheid bieden voor de lange termijn. Ik dank alle ondernemers en partners die hebben meegedacht over deze agenda en kijk ernaar uit om hier gezamenlijk onze schouders onder te zetten.

Susanne Schilderman
Wethouder Economische Zaken

Samenvatting

De stad Utrecht is het hart van de meest competitieve regio van Europa. Dat is fantastisch. Maar onze welvaart is niet vanzelfsprekend, ongelijkwaardig verdeeld en schept daarom verplichtingen.

De Actieagenda Utrechtse economie illustreert wat we willen doen om die sterke Utrechtse economie toekomstbestendig te maken. Wat we doen om de Utrechtse bevolking daarvan te laten profiteren en wat we deze coalitieperiode in gang zetten om het ondernemersklimaat aantrekkelijk te houden.

De actieagenda Utrechtse economie is een uitvoeringsplan en maakt inzichtelijk hoe we de ambitie van het coalitieakkoord 2022–2026 in concrete acties vertalen. Onze ambitie voor Utrecht is een gezonde economie, waarin werkgelegenheid en ondernemerschap samengaat met de zorg voor onze leefomgeving en inwoners. Een economie die niet alleen in Utrecht welvaart en gezondheid brengt, maar ook producten en diensten levert die elders in Nederland, de EU en de wereld tot meer welvaart, gezonde mensen en een gezonde leefomgeving leiden. Daarom past het bij onze regio om ons te positioneren als Heart of Health.

Dit uitvoeringsplan gaat uit van bestaande kaders (zoals de Ruimtelijke Structuurvisie Utrecht 2040 en de Regionaal Economische Agenda 2020–2027) en bevat geen nieuw beleid. Wel kondigen we op een aantal thema's nieuw beleid aan.

Basis op orde

We brengen de basis op orde: gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers die het zwaar hebben, versterking van onze uitvoeringscapaciteit, meer onderzoek en evaluaties. We bouwen actief aan de dialoog met Utrechtse ondernemersnetwerken.

Maatschappelijke en economische groei samenbrengen

Economische groei is geen doel op zich. We nemen onze verantwoordelijkheid om aan brede welvaart bij te dragen en economische en maatschappelijke waarde bij elkaar te brengen. Daarom sturen we op groei van werkgelegenheid die bijdraagt aan belangrijke maatschappelijke thema's, rekening houdt met de grenzen van de planeet en inclusief is. Het coalitieakkoord geeft prioriteit aan het bestrijden van 3 grote crises: de klimaatcrisis, de kansenongelijkheid en het tekort aan betaalbare woningen. Met onze acties werken we aan een levendige en leefbare stad. De economische kracht van de stad moet bijdragen aan deze maatschappelijke uitdagingen. Utrecht kent tal van ondernemers die daar al concreet invulling aan geven.

We ontwikkelen de ‘Utrechtse Nieuwe Economie Index’ (NEx), en brengen zo de bijdrage van het Utrechts bedrijfsleven aan maatschappelijke doelen in beeld. In de NEx staat onder meer informatie over vergroening van de economie, transparantie van productieketens, het welzijn van Utrechtse werknemers en de impact van sociale ondernemingen in Utrecht. We willen (nog meer) Utrechtse werkgevers in beweging brengen om hierin landelijk voorop te lopen.

Aantrekkelijk ondernemersklimaat

Utrechters moeten in Utrecht kunnen ondernemen en werkgevers en werknemers moeten in Utrecht passende huisvesting kunnen vinden. We willen de groei van het aantal banen in de pas laten lopen met de groei van de stad. Dat betekent slim gebruik maken van ruimte en verduurzamen En het besef dringt steeds meer door dat we op economisch terrein scherpe keuzes moeten maken: aan welke bedrijven willen we de schaarse ruimte gunnen? We geven prioriteit aan extra ruimte die nodig is voor het vestigen van bedrijven die een belangrijke rol vervullen in de circulaire keten. En ruimte voor versterking van werkgevers in het gezondheidscluster. De binnenstad en wijkcentra veranderen van koopcentra in ontmoetingsplekken. Om deze locaties aantrekkelijk te houden is nieuw instrumentarium nodig.

Acties die in deze Actieagenda aan bod komen:
- Aanjagen ondernemersinitiatieven, via Ondernemersfonds Utrecht
- Toekomstbestendig maken en verduurzamen van werklocaties
- Werken in wijken via beleidsnota Werklocaties en evaluatie Morgen Mooier Maken
- Lobby voor aanpassing kantorenbeleid, meer kantoorfuncties op goed bereikbare locaties
- Actualiseren hotel- en shortstaybeleid en aanpak aantrekken zakelijk toerisme
- Ondersteuning werken in wijken via subsidie vitale winkelgebieden, profielen voor evenementenlocaties, wijkontwikkelmaatschappijen en pilot burenterrassen
- Kaders voor standplaatshouders en innovatieve concepten (bijvoorbeeld snelle boodschappenbezorging).

Weerbare en wendbare Utrechtse arbeidsmarkt

Goed onderwijs, goede zorg, een circulaire economie en de digitale transitie vragen om grote verschuivingen in wat mensen leren en nodig hebben om mee te kunnen in het arbeidzame leven. We willen dat meer mensen soepel overstappen naar beroepen die aan deze opgaven bijdragen. We jagen scholing en leven lang leren aan, stimuleren digitale vaardigheden van de beroepsbevolking en de inclusiviteit op de arbeidsmarkt. Daarom investeren we in krachtenbundeling en opschaling van de vele goede projecten.

Acties die in deze Actieagenda aan bod komen:
- Een nieuw kader voor onze rol op de arbeidsmarkt voor (middel) lange termijn, met een beleidsnota arbeidsmarkt
- Doorontwikkeling regionale koepels van werkgevers, werknemers, opleiders en overheden (de zogenaamde sectorkoepels), voor opschaling projecten
- Regionaal talentfonds voor inwoners, bundeling bestaande regelingen
- Lobby naar rijk voor opschaling aanpak goed gekwalificeerde beroepsbevolking.

Toekomstbestendige Utrechtse economie

Ondernemers hebben te maken met een stapeling van onzekerheden en crises. We willen hen ondersteunen toekomstbestendig te blijven of te worden. Mogelijke belemmeringen nemen we weg en we helpen met anticiperen op veranderingen. Innovatieve bedrijven en talenten die producten en diensten ontwikkelen voor een gezonde en duurzame samenleving benutten we optimaal. Met fondsen en subsidies, gerichte dienstverlening en gebiedsontwikkeling. Elk bedrijf dat bijdraagt aan maatschappelijke opgaven waar Utrecht voor staat, kan op elk gewenst moment in zijn ontwikkelfase ondersteuning vinden. Gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers is belangrijker dan ooit. Om ondernemers te ondersteunen maken we het contact zo laagdrempelig mogelijk.

Acties die in deze Actieagenda aan bod komen:
- Ondersteuning op maat aan kwetsbare ondernemers, via Ondernemer Centraal
- Ondersteuning van het Utrechtse ecosysteem voor starters en groeiers, via o.a. subsidies
- Hulp aan arbeidsmigranten, internationale kenniswerkers en hun gezinnen bij aankomst in Utrecht
- Stimuleren innovatief ondernemerschap voor maatschappelijke opgaven via de ROM en EU-subsidies
- Ondersteunen sociaal ondernemerschap
- Vervolgkeuzes economisch in Utrecht Circulair 2050, via visie en beleidsnota
- We versterken onze regionale profilering Heart of Health en gebruiken deze om investeringen (publiek en privaat) aan te trekken voor een toekomstbestendige economie.

Jaarlijkse update

Deze actieagenda heeft een adaptief karakter. Want meerjarig vastleggen van uitvoeringsafspraken past niet bij de grote dynamiek in de economie en arbeidsmarkt. Daarom werken we als volgt:
- Jaarlijks herijken we de agenda, op basis van meerdere instrumenten: dialoog met het veld, monitoring, evaluatie van instrumenten en onderzoek. We rapporteren hierover aan de raad
- We breiden de monitoring- en onderzoeksaanpak uit, om meer data gestuurd te werken
- We benoemden een onafhankelijke Review Council, die jaarlijks in gesprek gaat met interne en externe stakeholders, en advies uitbrengt over eventuele bijstelling van de agenda.

Inleiding

Naar een toekomstbestendige economie

Deze actieagenda is een uitvoeringsplan en bevat de acties die wij ondernemen om ondernemers in Utrecht te ondersteunen. Dit doen we vanuit onze ambitie: *De Utrechtse economie draagt bij aan een duurzame toekomst van de stad, met werk voor iedereen.* Deze ambitie is ontleend aan het coalitieakkoord en de REA. In februari 2020 stemde de Utrechtse gemeenteraad in met de Regionale Economische Agenda Utrecht 2020–2027 (REA). De raad besloot de uitgangspunten hiervan verder te concretiseren in gemeentelijk beleid. Met de REA zet de regio Utrecht in op een economie met een maatschappelijke opgave: een toekomstgerichte leefomgeving, gezonde mensen en waardevolle digitalisering. Utrecht wil voorop lopen op andere gemeentes in de transitie naar een toekomstbestendige economie. Een gezonde economie, waarin werkgelegenheid en ondernemerschap samengaan met de zorg voor onze leefomgeving en inwoners.

Utrecht ondersteunt hierbij ondernemers die dit het hardst nodig hebben, en wil de beweging naar een toekomstbestendige economie versnellen. Uit landelijk onderzoek blijkt namelijk dat de beweging naar een duurzame en inclusieve economie stagneert. Ondanks dat bedrijven met een groeiende omzet in de afgelopen periode doorgaans hoger scoren op maatschappelijke thema's. Ook zijn er regionale verschillen én voor het midden- en kleinbedrijf is er veel winst te behalen.

In de doelenboom op pagina 11 splitsen we de ambitie in doelen. Deze (sub)doelen hebben een onderlinge samenhang. Want: zonder voldoende ruimte voor bedrijven, is er geen werkgelegenheidsgroei. En zonder werknemers met toekomstbestendige vaardigheden, is er geen groei in toekomstbestendige sectoren.

Waar staat de Utrechtse economie nu?[1]

Een aantal kerncijfers van de Utrechtse economie:

- In de gemeente Utrecht ijn er 301.000 banen, behoren 291.150 inwoners tot de potentiële beroepsbevolking en zijn er in totaal 362.000 inwoners
- Utrecht is de regio met het hoogste percentage hbo- en universitair afgestudeerden (bron: CBS)
- Nederland en is nummer 1 in brede welvaart (en welzijn) (bronnen: CBS en Rabobank)
- Utrecht heeft de krapste arbeidsmarkt van het land en de grootste tekorten in beroepen binnen de zorg
- Het tekort aan werklocaties in Utrecht is al jaren groot. Het leegstandspercentage voor kantoren is beneden frictieleegstand (de leegstand die nodig is om de markt te laten functioneren). De huren op bedrijventerreinen zijn fors gestegen als gevolg van de grote vraag naar bedrijfsruimte
- Sinds 2015 is het aantal arbeidsplaatsen in de gemeente Utrecht zo'n 22% gegroeid, gemiddeld 3% per jaar. Ook in de recente coronajaren zette deze groei door. De meeste banen zijn in de sectoren zakelijke dienstverlening, transport & communicatie, handel en gezondheidszorg
- Het ondernemersklimaat in de regio Utrecht scoort hoog: Utrecht staat bovenaan op de EU-ranglijst van economisch meest competitieve regio's (zie kader).

1 Veel van de informatie uit deze paragraaf is terug te vinden in de Utrecht Monitor, onderdeel Economie en Inkomen. Waar andere bronnen zijn gebruikt, wordt de bron vermeld. Cijfers zijn grotendeels lokaal, soms is het regionale niveau relevanter.

Utrecht economisch meest competitieve regio van Europa

Eind maart 2023 maakte de Europese Commissie bekend dat de regio Utrecht de economisch meest competitieve regio van de EU is. Onderzoekers vergeleken 234 Europese regio's op bijna 70 indicatoren voor het vestigingsklimaat, zoals macro-economische stabiliteit, infrastructuur, onderwijskwaliteit en arbeidsmarkt, arbeidsparticipatie van vrouwen en kansen voor jongeren.

Utrecht scoorde het hoogst van alle regio's, onder meer op de terreinen onderwijs, kracht van publieke instituties en arbeidsmarkt. Utrecht scoort minder hoog als het gaat om R&D door het bedrijfsleven. Deze sector blijft relatief gezien achter, terwijl dit juist een belangrijke component is in het toepassen van innovatie bij het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.

Zie ook het nieuwsbericht en het EU-rapport.

Zorgen en onzekerheden

De overkoepelende cijfers over de economie van Utrecht zijn goed. Maar er zijn ook veel zorgen en onzekerheden voor ondernemers. De problemen bij ondernemers nemen sterk toe. En de ondernemersarmoede groeit: kleine ondernemers betalen zichzelf vaak heel weinig uit, omdat financiële ruimte ontbreekt. Oorzaken zijn onder meer gevolgen van de coronacrisis en de terugbetaling van nationale steunmaatregelen, hoge inflatie, de Oekraïne-oorlog, energiecrisis en netcongestie. De sterk gestegen energiekosten treffen vooral productiebedrijven, de logistieke en handelssector en mkb-bedrijven met relatief veel energiekosten, zoals bakkerijen.

Een record van 39% van de mkb'ers in Nederland heeft last van personeelstekort (bron: Staat van het mkb, 2022). Ze geven dit aan als voornaamste belemmering bij zakelijke activiteiten en zeggen hierdoor niet te kunnen groeien. Eerder (tussen 2015 en 2021) schommelde dit percentage tussen de 5% en 25%. Sectoren waar het personeelstekort op dit moment het meest speelt, zijn de zakelijke dienstverlening, vervoer en opslag, ICT, horeca.

Toename betalingsproblemen bij ondernemers

Steeds meer ondernemers hebben financiële zorgen en betalingsproblemen. In regionale ondernemerspeilingen (december 2022)[2] én in landelijk onderzoek[3] zien we deze ontwikkeling terug.

De gestegen prijzen hebben bij 3 op de 10 Utrechtse ondernemers rechtstreeks invloed op de bedrijfsvoering. 5% van de ondernemers heeft ernstige liquiditeitsproblemen door het terugbetalen van eerder ontvangen coronasteun. En maar liefst een kwart van de kleine ondernemers in de provincie Utrecht betaalt zichzelf (in december 2022) al driekwart jaar onder bijstandsniveau uit. Landelijk verdient 36% van de kleine ondernemers minder dan het bijstandsniveau, blijkt uit de Kleinbedrijf Index. Vooral bij kleine bedrijven in de horeca, retail en culturele sector speelt dit sterk.

Deze zorgwekkende signalen worden bevestigd door spelers in het veld en door het Rijk. Schuldhulpverlener OverRood geeft aan dat het aantal aanmeldingen dat zij kregen, in het eerste kwartaal van 2023 met 60% is gestegen ten opzichte van het jaar ervoor. Ook het collectief Nederlandse Schuldhulproute meldt een sterke stijging van ondernemers met problematische betalingsachterstanden. Daarnaast berichtte de Rijksoverheid dat zo'n 73.000 van de 266.000 ondernemers die coronasteun ontvingen (ruim 30%), nog niet zijn gestart met de terugbetaling (TOZO, NOW, TVL). Er is €19 miljard geleend, waarvan nog €17 miljard moet worden terugbetaald.

2 Bron: vijfde peiling ondernemerspanel regio Utrecht, I&O.

3 Landelijke flitspeilingen Kleinbedrijf Index, editie 3e kwartaal 2022.

Inspelen op de actualiteit

In het najaar van 2022 ontvingen we signalen uit ons mkb-netwerk dat ondernemers zoals bakkerijen en stomerijen in de problemen dreigden te komen door de gestegen energielasten. In korte tijd is de regeling ‘Tegemoetkoming energiekosten mkb Utrecht’ opgesteld. Deze energiecompensatieregeling bood mkb-ondernemers ondersteuning bij het betalen van de energienota en een helpende hand bij het verduurzamen en toekomstbestendig maken van hun bedrijf. In een periode van 6 weken vroegen 381 ondernemers de subsidie aan. De energiecompensatieregeling wordt momenteel geëvalueerd.

De gemeentelijke programma’s energie en economie zetten bovendien een energiebesparingsregeling op die het mkb stimuleert om op een structurele manier energielasten te verlagen. Via een voucheropenstelling vanuit de EFRO-middelen Kansen voor West II’ kunnen ondernemers met vouchers van maximaal € 1.500,– energiebesparingsmaatregelen te nemen waarmee zij structureel CO_2 verlagen.

Verantwoording

Totstandkoming

Deze actieagenda laat zien hoe beleid in de praktijk wordt vertaald. Het is het uitvoeringsplan van het coalitieakkoord 'Investeren in Utrecht' op het gebied van Economie. Hiermee volgen we de aanbeveling op van de Rekenkamer Utrecht. Deze stelde voor een samenhangend overzicht op te stellen van de gemeentelijke acties binnen het programma 'Economie & Werkgelegenheid voor iedereen'. Ook beveelde het datagebruik, evaluatie van gebruikte instrumenten en controleerbare doelen aan. Deze actieagenda sturen we bij via monitoring, dialoog met netwerkpartners (zoals het beroepsonderwijs, de ROM en regionale sectorkoepels) en evaluatie, eventueel met voorstellen voor nieuw beleid. Het College actualiseert deze agenda jaarlijks en biedt deze aan aan de gemeenteraad.

Dialoog met bedrijfsleven

Utrechtse ondernemers en ondernemersnetwerken zijn in aanloop naar deze actieagenda op diverse manieren betrokken, zowel op het niveau van deelthema's / projecten als op het niveau van het uitvoeringsplan. Zo heeft afstemming plaatsgevonden met het mkb-netwerk Utrecht. Daarnaast vond een ondernemersavond plaats, waar is gesproken over doelen en invulling van het uitvoeringsplan. Uitkomsten zijn in het plan verwerkt.

Review Council

Voor een serieuze opvolging van dit uitvoeringsplan treedt een **Review Council** op als kritische spiegel. De Review Council bestaat uit Lidewij de Haas – country director Arcadis Nederland, Cees-Jan Pen – lector De Ondernemende Regio bij Fontys Hogeschool en Otto Raspe – Hoofd Raboresearch Regio's, Innovatie, Duurzaamheid en Ondernemerschap.

Jaarlijks spreken de leden van de Review Council met interne en externe stakeholders en brengen zij advies uit over het vervolg van het uitvoeringsplan. Vanuit hun achtergrond en expertise geven zij een frisse blik en inspiratie. De uitkomsten van de jaarlijkse review verwerken we in de updates van dit uitvoeringsplan.

Jaarlijkse update naar de raad

In deze actieagenda zijn in de tabellen onder de paragrafen schematisch alle acties weergegeven die we willen uitvoeren. Ze zijn gegroepeerd per doelstelling en per subdoel. Bij elke actie is aangegeven hoe deze vorm krijgt en hoe we de raad erover informeren. Een aantal acties start pas na goedkeuring van de raad, omdat het voornemens voor nieuw beleid zijn.

De raad ontvangt vanaf nu jaarlijks een update: een samenhangend overzicht van de voortgang van de gemeentelijke acties en acties van derden waarbij de gemeente is betrokken, evaluatie van gebruikte instrumenten en bereikte resultaten. Deze samenhang is van belang om individuele projecten en instrumenten binnen het geheel te monitoren.

Kaders

Beleidskaders voor dit uitvoeringsplan zijn: het coalitieakkoord 2022–2026 (zie kader hieronder), de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (RSU, vastgesteld in 2021) en de Regionale Economische Agenda Utrecht 2020–2027 (REA, vastgesteld in 2019). Er staat geen nieuw beleid in deze actieagenda. Wel geven we aan op welke domeinen we de komende periode nieuw beleid ontwikkelen. De bijlage bevat een overzicht van eerder vastgestelde visies en beleidsnota's.

Coalitieakkoord 2022–2026

De economische ambities zijn vastgelegd in het coalitie-akkoord 2022–2026, dat prioriteit geeft aan het bestrijden van 3 grote crises: de klimaatcrisis, de kansenongelijkheid en het tekort aan betaalbare woningen. Daarbij willen we werken aan een levendige en leefbare stad. De economische kracht van de stad zetten we in bij deze maatschappelijke uitdagingen.

We sturen hierbij op werkgelegenheid in toekomstbestendige beroepen. Het stimuleren van banen voor mbo'ers vinden we zeer belangrijk. We zoeken naar voldoende (schuif-)ruimte voor werk en naar bedrijvigheid die past bij de maatschappelijke opgaven en duurzame toekomst van de stad. We investeren in de (lokale) economie in de wijken. En we willen horecaondernemers meer kansen bieden buiten de binnenstad, om de wijken levendiger te maken.

Doelen actieagenda economie

De Utrechtse economie draagt bij aan de duurzame toekomst van de stad, met werk voor iedereen

Utrecht heeft een aantrekkelijk ondernemersklimaat

- Werkgelegenheid groeit mee met de stad
- Aantrekkelijke stad met een sterke wijkeconomie

Utrecht heeft een weerbare en wendbare arbeidsmarkt

- Ondersteunen grote maatschappelijke transities
- Toekomstbestendige vaardigheden en banen voor inwoners en opgaven

De Utrechtse economie is toekomstbestendig

- Sterke ondernemers
- Groei in toekomstbestendige sectoren
- Naar circulair in 2050

De basis op orde

Basis op orde

Onze ambitie is een Utrechtse economie die bijdraagt aan de duurzame toekomst van de stad met werk voor iedereen. Om dit te verwezenlijken zetten we onze capaciteit en middelen op verschillende manieren in. Zo bieden we met Ondernemer Centraal hulp aan ondernemers die het zwaar hebben, faciliteren we bedrijven met groeiambities via de ROM en stimuleren we werkgevers en werknemers op allerlei manieren om de overstap te maken naar een toekomstbestendige baan. Er is nog een hoop te doen. Het inspelen op de coronamaatregelen heeft laten zien dat de gemeentelijke organisatie wendbaar is, maar ook kwetsbaar. Om de ambities te verwezenlijken is het van belang om de basis op orde te hebben.

Versterking uitvoeringscapaciteit

De Rekenkamer constateerde dat Utrecht van alle grote steden in Nederland de minste middelen heeft voor economie. Ook adviseerde de Rekenkamer om meer de verbinding met partners te zoeken in stad, regio, land en Europa.

Met de impuls economische uitvoeringskracht uit het coalitieakkoord werken we een achterstand weg. Afgelopen jaar is dat in gang gezet – dit uitvoeringsplan is daar een voorbeeld van. De komende jaren zullen we dit verder ontwikkelen. We zetten beleidsevaluaties in gang, intensiveren de inzet op (complexe) economische gebiedsadviseringen, en het strategisch vermogen van de opgave. We zijn er nog niet. Ook met structurele intensivering blijft de inzet van middelen in Utrecht relatief klein ten opzichte van andere grote steden, maar we kunnen en zullen meer betekenen voor het economisch functioneren van de stad. Omdat onze welvaart niet vanzelfsprekend is én niet vanzelfsprekend iedereen bereikt. De intensivering moet beter beleid opleveren en vooral ook: meer zicht op en meer resultaten in de uitvoering. Want – in de woorden van Nobelprijswinnaar Ester Duflo – economen zijn de loodgieters van de vooruitgang. Ze interveniëren in het maatschappelijk systeem om schaarse middelen rechtvaardig te verdelen.

Datagestuurde gemeentelijke inzet en monitoring

Deze actieagenda heeft een adaptief karakter. Want, alleen meerjarig vastleggen van uitvoeringsafspraken past niet bij de grote dynamiek in de economie en de arbeidsmarkt. In lijn met aanbevelingen van de Rekenkamer Utrecht, zetten we in op versterking van monitoring, data-analyse en onderzoek, ter ondersteuning van beleid en projecten in het economisch domein. Hiermee kunnen we de werking van het ingezette beleid preciezer volgen. We breiden de monitoring uit binnen de centrale thema's van deze actieagenda, waaronder de Nieuwe Economie Index (NEx), ruimtegebruik op werklocaties, werkgelegenheid in de prioritaire marktgroepen en kansen voor praktisch opgeleiden. Via data-analyse en onderzoek krijgen we meer inzicht in de effectiviteit en efficiëntie van ingezette instrumenten, om gemeentelijke inzet te evalueren of beleid te onderbouwen, voort te zetten of bij te sturen. We voeren meerdere **evaluaties** uit om de **effectiviteit** van ons economisch beleid te toetsen en hiervan te leren.

Evaluaties van gemeentelijke inzet

Dit jaar voeren we de volgende evaluaties uit, in samenwerking met stakeholders in het veld en externe deskundigen:

- Ondernemer Centraal
- Morgen Mooier Maken
- Omscholingsregeling
- Hotelbeleid
- Beleid tijdelijk verblijf (Short Stay)
- Energiecompensatieregeling
- Lokaal Economisch Fonds.

Verderop in deze actieagenda lichten we toe hoe deze evaluaties gekoppeld zijn aan de bredere gemeentelijke inzet en op welke manier we de raad informeren over de bevindingen.

Jaarlijks herijken we de actieagenda op basis van meerdere instrumenten:

- Dialoog met stakeholders in de Utrechtse economie: ondernemersnetwerken, sectorkoepels, intermediaire organisaties. We vragen hen feedback op de ingezette koers en we geven hen de gelegenheid om met eigen initiatieven te komen
- Monitoring van de Utrechtse economie, via eigen onderzoek en via analyse van onderzoek van derden, zoals de provincie, het UWV en het Rijk
- Monitoring van de werking van ingezette instrumenten, via evaluatieonderzoek (zie kader op vorige pagina)
- Uitbreiding onderzoek
- Ontwikkeling van economisch dashboard met relevante data, gekoppeld aan de voortgang van beleid
- Inzet Review Council.

Lokaal meetinstrument

Daarnaast ontwikkelen we een analyse-instrument om gericht in gesprek te gaan met het Utrechts bedrijfsleven over maatschappelijke doelen. Hiermee meten we de prestaties van het Utrechtse bedrijfsleven in relatie tot maatschappelijke doelen, zoals duurzaamheid, welzijn en inclusiviteit. De **Utrechtse Nieuwe Economie Index** is een Utrechtse vertaling van de bestaande landelijke Nieuwe Economie Index, ontwikkeld door MVO Nederland (zie kader). Via een jaarlijkse meting volgen we de prestaties van het Utrechts bedrijfsleven en spelen we daarop in.

We willen de index in de tweede helft van 2023 lanceren en de eerste meting presenteren. Vervolgens spreken we hierover met Utrechtse ondernemers. Op basis daarvan stellen we interventies waar nodig bij. Dit is **pionieren**, we zijn de eerste gemeente die haar economie op deze manier monitort. We willen andere gemeenten hiermee inspireren, zodat we gezamenlijk de methodiek verder kunnen ontwikkelen. In de voortgangsberichten van deze agenda delen we de ontwikkeling en resultaten van de NEx Utrecht.

Dit is pionieren, we zijn de eerste gemeente die haar economie op deze manier monitort

Nieuwe Economie Index Utrecht

De Nieuwe Economie Index (NEx), ontwikkeld door MVO Nederland, waardeert de economie op 7 maatschappelijke thema's:

- Nieuwe rijkdom: hoe bedrijven zich committeren aan welzijn van medewerkers en harmonie met de omgeving, in hun doelen. En hoe zij hun winst hierin investeren. Vaak zijn dit soort afspraken vastgelegd in convenanten in sectoren
- Echte prijzen: hoe bedrijven externe effecten (zoals milieuschade) meenemen in de prijs die ze vragen voor hun product. Hoe bedrijven een eerlijk loon betalen aan medewerkers
- Transparante ketens: hoe afnemers zorgdragen voor het tegengaan van misstanden bij toeleveranciers
- Inclusief ondernemen: hoe het personeel van een bedrijf een afspiegeling is van de samenleving
- Groene energie: hoe bedrijven energie uit hernieuwbare bronnen gebruiken
- Biodiversiteit: hoe bedrijven bodem, water en natuur belasten, door de uitstoot van bepaalde stoffen
- Circulaire economie: hoe bedrijven gerecycled materiaal of herbruikbare grondstoffen gebruiken.

MVO Nederland presenteert de index jaarlijks. In januari 2023 werd de laatste editie gepubliceerd. Het Nederlandse bedrijfsleven scoorde 16.5% op de index, 1,1 procentpunt hoger dan in 2022. De score laat zien dat het Nederlandse bedrijfsleven stappen zet naar duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen, maar dat de transitie naar een 'gezonde economie' voor het overgrote deel nog op gang moet komen.

Voor de regio Utrecht zijn enkele aspecten rond maatschappelijke prestaties van het bedrijfsleven al in beeld. Zo bracht Raboresearch[1] in kaart hoe werkgevers in de regio Utrecht hun eigen prestaties beoordeelden op de 7 thema's van de Nieuwe Economie Index. Hieruit kwam naar voren dat ze zichzelf gemiddelde lager beoordeelden dan andere werkgevers in Nederland op het gebied van ketentransparantie, biodiversiteit en groene energie. Ook analyseerden diverse organisaties (zoals CBS, PBL en Raboresearch) de ontwikkeling van brede welvaart in de regio Utrecht. De regio scoort goed met de hoogste brede welvaart van Nederlandse regio's, maar de afgelopen jaren zijn diverse scores gedaald, waaronder het ervaren welzijn en de werk-privébalans van inwoners. Beide thema's raken de Nieuwe Economie Index.

1 Zie publicatie: Opgaven rond duurzaam ondernemen en brede welvaart in Midden-Nederland - Rabobank.

Een aantrekkelijk ondernemers-klimaat

Ondernemers en bedrijven bieden werkgelegenheid. Dit geeft Utrechters kansen om zelfredzaam te zijn, zich te ontwikkelen en hun gevoel van eigenwaarde te vergroten. Utrechters moeten daarom in Utrecht kunnen ondernemen. Een aantrekkelijk ondernemersklimaat met voldoende **ruimte om te werken** is een belangrijke voorwaarde om de ambities en opgaven van onze stad te realiseren. Daarom willen we onder meer het volgende bereiken:

- Een passend voorzieningenniveau met de 10-minutenstad
- Vestiging van bedrijven die grote maatschappelijke transities rond de circulaire economie, energie en klimaat aanpakken
- **Kansen voor jongeren om in eigen wijk te werken** en ondernemen
- Aantrekken en vasthouden van talent
- Vernieuwende bedrijvigheid die aansluit bij gezond stedelijk leven.

Stand Utrechts ondernemersklimaat

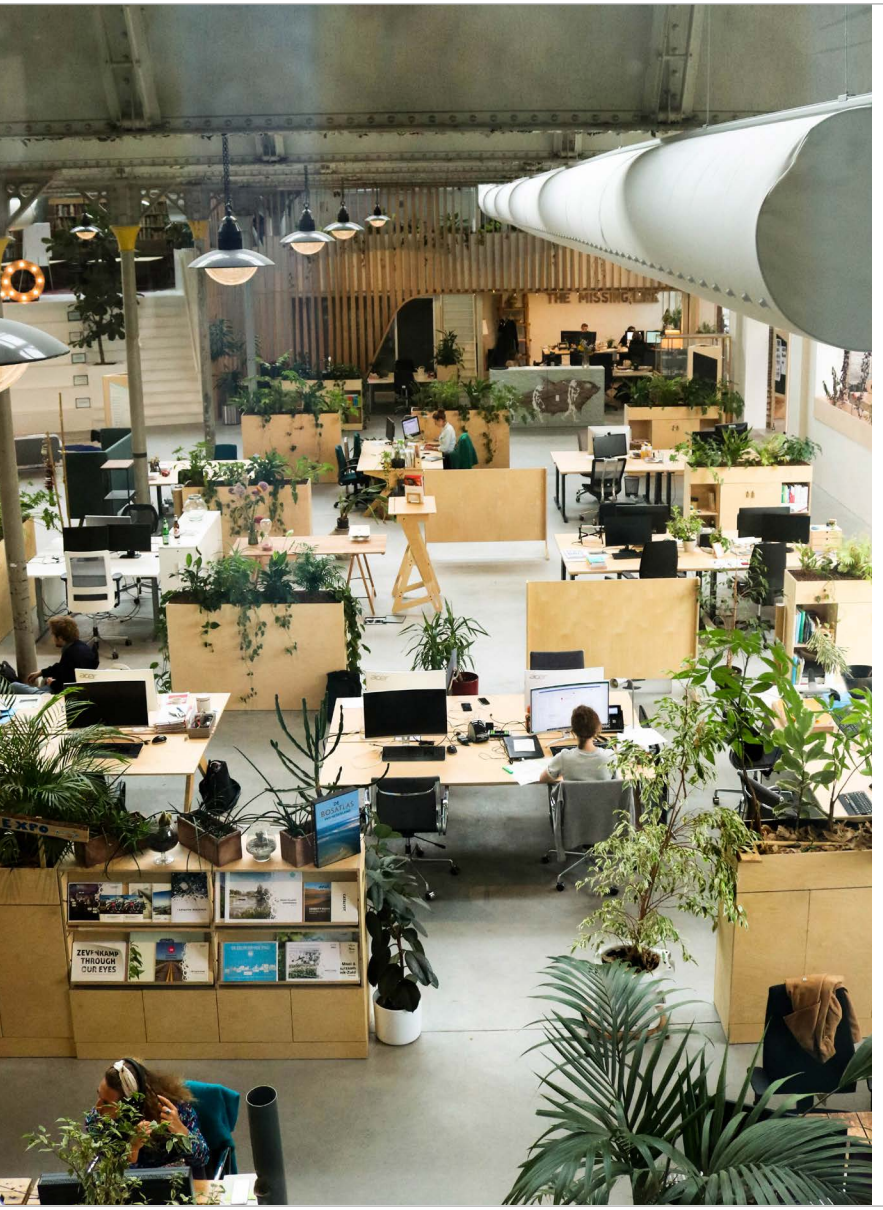
De huurprijs van bedrijfsruimte is door de groei van de stad al een aantal jaren hoog. De vraag naar werklocaties en bedrijfskavels is veel groter dan het aanbod. Dit raakt vooral het mkb: bedrijven kunnen zich niet vestigen of uitbreiden. Het gebrek aan ruimte bemoeilijkt de transitie naar een circulaire economie en andere belangrijke opgaven. Daarom werken we de komende jaren aan goed bereikbare en betaalbare werklocaties in Utrecht – voor het mkb, start-ups en de creatieve sector. Met marktpartijen en het Rijk werken we ook aan oplossingen voor belemmeringen, zoals het volle elektriciteitsnetwerk, inflatie en stijgende bouwkosten.

Goed bereikbare en betaalbare werklocaties in Utrecht is één van de grote thema's

De gemeente Utrecht is na Amsterdam het tweede **kantorencentrum** van Nederland. Het kantorenareaal groeide de afgelopen jaren verder naar 2,8 miljoen m^2, met name door nieuwbouw in het Stationsgebied. Na Amsterdam heeft dit gebied de hoogste kantoorhuurprijzen van Nederland.

De logistieke sector nam de afgelopen 10 jaar de helft van de nieuw in gebruik genomen bedrijfsruimte in Utrecht in beslag. Met name op bedrijventerrein Lage Weide (bron: Utrecht monitor).

Het **Utrecht Science Park** (USP) heeft zich de laatste jaren sterk ontwikkeld en is het grootste en snelstgroeiende sciencepark van Nederland. Hier verbeteren innovatieve onderzoekers het leven van mens en dier, voeren baanbrekend onderzoek uit en ontwikkelen nieuwe behandelingen. Bijvoorbeeld om cellen, weefsels en orgaanfuncties te herstellen. Het USP biedt ruimte aan ongeveer 30.000 arbeidsplaatsen, bij meer dan 150 bedrijven en instituten, zoals Universiteit Utrecht.

De **Utrechtse binnenstad** staat bekend als één van de aantrekkelijkste binnensteden van Nederland. De winkels, **horeca en cultuur** zijn vitaal en herstellen zich na de coronaperiode. In het centrum van Utrecht neemt de leegstand af – na een jarenlange toename – door de komst van nieuwe concepten die een impuls geven aan de binnenstad. Maar ook door transformatie van winkelpanden naar bijvoorbeeld woningen of werkruimte. Ook de winkelcentra in de wijken zijn belangrijk. Voor de dagelijkse boodschappen, voor zorg-, sport-, culturele en ontmoetingsfuncties. Deze winkelgebieden dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in de stad. Ze geven zo vorm aan de ambities en principes uit de RSU 2040, de 10-minutenstad en groeien in balans.

2.1 Werkgelegenheid groeit mee met de stad

Onze stad groeit tot 2040 met ongeveer 100.000 inwoners. Uitgangspunten daarbij zijn: in balans groeien, een gezond stedelijk leven voor iedereen en de 10-minutenstad. De RSU2040 laat zien wat deze groei betekent. Zo toont de Utrechtse barcode wat er per 10.000 woningen allemaal in het gebied moet komen, bijvoorbeeld groen, sport, werkplekken, infrastructuur en energie. En hoeveel ruimte die voorzieningen nodig hebben. De stad biedt niet genoeg ruimte voor alle opgaven rond de groei van werkgelegenheid. De regio speelt dus een belangrijke rol. We moeten daarom regionaal goed afstemmen en samenwerken.

Voor de groeiende bevolking zijn in 2040 70.000 extra arbeidsplaatsen nodig – ten opzichte van 2021, en een passend en kwalitatief hoogwaardig voorzieningenniveau. Ook moeten we ruimte inrichten om deze arbeidsplaatsen een plek te geven. Bijvoorbeeld op bedrijventerreinen (13.000 arbeidsplaatsen), kantoorlocaties (28.000), het USP (4.000) en met werken in de wijken (25.000). Daarnaast zijn werklocaties nodig om Utrecht als circulaire stad in te richten.

We vinden het belangrijk dat er **voldoende betaalbare ruimte** is voor circulaire bedrijven, start-ups en andere toekomstbestendige werkgelegenheid

Toekomstbestendige en passende werklocaties
De RSU2040 beschrijft de ruimtelijke opgaven langs 3 hoofdlijnen: **werklocaties optimaliseren, werken in de wijken versterken en vitale winkelgebieden realiseren**. Om dit mogelijk te maken, maken we een beleidsnota over de ontwikkeling van werklocaties in

2040
GROEI INWONERS
100.000
groei in balans
gezond leven
10
10-minuten-stad
BENODIGDE ARBEIDSPLAATSEN
70.000
BEDRIJVEN
13.000
UTRECHT SCIENCE PARK
4.000
WIJKEN
25.000
KANTOREN
28.000

Utrecht en werken in wijken. Deze beleidsnota geeft richting aan de ruimtelijke invulling van de groeiende werkgelegenheid, acties om werkfuncties in balans te brengen en houden met hun omgeving, de circulaire transitie, het mengen van werken en wonen en het op peil houden van voorzieningen in een sterk groeiende stad.

Gestegen prijzen van Utrechtse werklocaties hebben veel impact **op Utrechtse innovatieve start-ups en scale-ups**: zij vinden steeds minder makkelijk laagdrempelige ruimtes voor hun activiteiten. Zo is start-upcentrum Dotslash volledig verhuurd, net als de 2 lifesciences-incubatorgebouwen in Utrecht Science Park. En er is een tekort aan **kleinschalige kantoor- en labruimtes** voor innovatieve bedrijven in **life sciences en de gezondheidszorg**.

We vinden het belangrijk dat er voldoende betaalbare ruimte is voor start-ups, talent, ideeën en labfaciliteiten. Daarom bekijken we met partners in de regio de potentie van het Utrecht Science Park. Van Rijnsweerd tot Lunetten-Koningsweg en de satellietlocaties in Bilthoven en Zeist. Ook verkennen we de mogelijkheden voor aanvullende huisvesting. We helpen vastgoedeigenaren bij het in kaart brengen van mogelijkheden voor labruimte. Ook zetten we een locatiescout in die meer en betere huisvesting zoekt voor bedrijven in het gezondheidscluster.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Werkgelegenheid groeit mee met de stad	Ontwikkeling werklocaties en werken in wijken	Beleidsnota Werklocaties	Q4 2024 Raadsvoorstel
Werkgelegenheid groeit mee met de stad	Advies aan gemeentelijke gebiedsteams en toetsteam over economische functies	Gebiedsadvisering	Meerjaren Perspectief Ruimte (MPR)
Voldoende toekomstbestendige werklocaties	Monitoren ruimte	Vastgoedmonitor	Update actieagenda 2024
Werkgelegenheid groeit mee met de stad	Kennisdeling en gezamenlijke lobby bij het Rijk voor instrumentarium en fondsen	Samenwerking G6 ‘ruimte voor werken’	Update actieagenda 2024
Toekomstbestendige en passende werklocaties	Vastgoedinterventies voor huisvesting gezondheidscluster	Locatiescout met USP, provincie en gemeenten	Update actieagenda 2024
Passende huisvesting voor kansrijke start-ups	Vastgoedeigenaren helpen labruimten in kaart brengen	Quickscan met eigenaren	Update actieagenda 2024

Verduurzamen en verdichten

De leegstand op de Utrechtse kantorenmarkt is slechts 4,5%[1]. Dit percentage ligt onder het niveau van de benodigde leegstand om de markt goed te laten functioneren (frictieleegstand). Een belangrijke reden hiervoor is dat kantoren steeds vaker worden gebruikt als ontmoetingsplekken. Veel werkgevers kiezen Utrecht als ontmoetingsplek, vanwege de centrale ligging en goede bereikbaarheid. Op minder aantrekkelijke plekken in Utrecht willen we kantoren transformeren naar andere functies, zoals wonen. Aanpassing van het provinciaal beleid is noodzakelijk om kantoorruimte die elders naar bijvoorbeeld wonen wordt getransformeerd, op knooppuntlocaties terug te kunnen bouwen.

Er zijn **steeds meer flexwerk-concepten** in de binnenstad gevestigd

Binnenstad

In de Utrechtse binnenstad is de vraag naar bijzondere werkplekken groot. Veel kleinere bedrijven, onderwijsinstellingen, start-ups, scale-ups en creatieve ondernemers zoeken hier geschikte werkplekken. Werken in de levendige binnenstad is populair. Zo zijn er steeds meer flexwerkconcepten gevestigd[2]. Transformatie naar werkplekken is voor vastgoedeigenaren echter kostbaar – ondanks de vaak hoge huurprijzen – en vraagt veel tijd en aandacht.

Bedrijventerreinen

Utrechtse **bedrijventerreinen** huisvesten bedrijfsfuncties die niet goed passen in een woonomgeving. Zij bieden werkgelegenheid aan een groot aantal – vaak praktisch opgeleide – Utrechters. De ruimtelijke druk op bedrijventerreinen is groot. Er is te weinig ruimte voor de vele Utrechtse (mkb-)bedrijven die een plek zoeken om zich te vestigen of uit te breiden. Ook is er veel vraag naar ruimte van bedrijven die aansluiten bij de circulaire ambities van Utrecht. Zij hebben vaak relatief weinig arbeidsplaatsen per m^2. De afgelopen jaren zijn werklocaties getransformeerd en leggen logistieke investeerders druk op deze locaties. Om in de pas te lopen met de groei van de stad, is tot 2040 circa 75 hectare extra bedrijventerrein nodig (bron: RSU 2040). Vanwege schaarse ruimte in de stad, willen we dit volume verminderen door **werkgelegenheid op bestaande**

1 Bron: Cushman & Wakefield, cijfers Q4 2022.

2 Meer informatie: Flexibele werkplekken in Utrecht | Utrecht City in Business.

bedrijfsterreinen te intensiveren. Dit slaagt alleen met goede mobiliteit, samenwerking met marktpartijen en financiële middelen.

Om in de pas te lopen met de groei van de stad, is tot 2040 **circa 75 hectare extra bedrijventerrein** nodig

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU)
Via de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) investeert de gemeente samen met de provincie in het verduurzamen en verdichten van bestaande Utrechtse bedrijventerreinen. De OMU verwerft kansrijke panden en kavels, die ze renoveert, verdicht en verduurzaamt. Hierna komen de panden weer op de markt. Waar zich kansen voor intensivering voordoen, willen we daar snel en slagvaardig op inspelen. We focussen op formele bedrijventerreinen, zoals Lage Weide, Werkspoorkwartier, Oudenrijn en Nieuw Overvecht. We kijken onder andere naar het aantal nieuwe banen dat op dezelfde plek terugkomt na herontwikkeling, de verbetering van het energielabel (verduurzaming), type banen (hoeveel mbo-banen), type werkgelegenheid (focus op marktgroepen) en of de investering andere investeringen in de omgeving uitlokt.

De provincie Utrecht richtte NV OMU in 2011 op om bestaande werklocaties te herstructureren en te transformeren naar duurzame bedrijventerreinen en daarmee de schaarse ruimte beter kwalitatief in te vullen. In 2021 sloot de gemeente een intentieovereenkomst voor de samenwerking met de OMU. De gemeente zet middelen in uit het coronamaatregelenpakket en het coalitieakkoord. In 2023 verwachten we de eerste gezamenlijke investeringen te doen.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Toekomstbestendige werklocaties	Risicodragend investeren in verdichting en verduurzaming werklocaties	Ontwikkelmaatschappij Utrecht (OMU)	Raadsbrief Q2 2023 Update actieagenda 2023 Update actieagenda 2024
Toekomstbestendige werklocaties	Aanpassing van beleid om kantoormeters te ‘schuiven’ naar knooppunten	Lobby richting Provincie Utrecht	Update actieagenda 2024
Toekomstbestendige werklocaties	Lobby voor meer ruimte voor (regionale) bedrijventerreinen	Lobby met regio richting Provincie Utrecht	Update actieagenda 2024

Toevoegen nieuwe werkgelegenheid

Onze stad is volop in ontwikkeling en de portefeuille economie draagt bij aan de planvorming. We zoeken naar manieren om bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen te sturen op ruimte. Zo wordt Strijkviertel ontwikkeld als groen, circulair en duurzaam bedrijvenpark voor kleine bedrijven. En stellen we een visie op voor behoud en ontwikkeling van toekomstbestendige werkgelegenheid op Lage Weide, met ruimte voor regio- en stadsverzorgende werkgelegenheid (van dakdekker tot ziekenhuis). Ook participeren we in het meerjarige Rijk-Regiotraject U Ned. Hierbij zoeken we naar werkgelegenheid die past bij de stedelijke opgaven op de locaties A12-zone, Rijnenburg en Lunetten-Koningsweg. Voor Rijnenburg werken we aan een ‘programmatisch vertrekpunt’, met een substantieel aantal hectares voor bedrijventerreinen.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Werkgelegenheid groeit mee met de stad	Ontwikkeling circulair bedrijvenpark Strijkviertel	Gronduitgifte voor ontwikkeling bedrijvenpark	Planvorming Strijkviertel
Werkgelegenheid groeit mee met de stad	Verdichten en verduurzamen Lage Weide	Opstellen visie Lage Weide; OMU en evt juridisch kader	Q4 2023
Werkgelegenheid groeit mee met de stad	Onderzoek werkgelegenheid die past bij de stad	U Ned Rijk-Regiotrajecten	Update actieagenda 2024

2.2 Aantrekkelijke stad met sterke wijkeconomie

Economie in de binnenstad

De **Utrechtse binnenstad** is het hart van de stad en van de retailhoofdstructuur uit de RSU. De binnenstad bepaalt in belangrijke mate de identiteit en aantrekkelijkheid van Utrecht. Ze is van grote maatschappelijke en economische waarde voor inwoners, bezoekers en ondernemers. Er gebeurt veel in de binnenstad: het gebied verandert van koopcentrum naar een centrum voor ontmoeten, verblijven en wonen.

We blijven inzetten op verbreding van het winkelaanbod, met horeca, cultuur, werken en wonen (boven winkels). Dit doet de gemeente in Morgen Mooier Maken, samen met vastgoedeigenaren, binnenstadpartners CMU en VCOC. Dit samenwerkingsverband wil leegstand terugdringen door nieuwe ondernemers en ondernemerschap aan te trekken en vast te houden. En het faciliteert initiatieven die bijdragen aan een aantrekkelijk centrum. In tegenstelling tot andere bedrijfsruimte, zijn winkelhuren in prijs gedaald door veranderend winkelgedrag en de coronacrisis. Levendigheid in de straten buiten openingstijden is belangrijk voor vastgoedeigenaren, om exploitatie rendabel te maken. Transformatie van verdiepingen boven winkels naar wonen en werken, draagt bij aan de Utrechtse woonopgave.

Om het ruimtelijk economisch functioneren van de binnenstad te verbeteren, professionaliseren we het bezoekersmanagement en bezoekersmonitoring met telsensoren, simulaties en (gemeentelijke) data. Het is belangrijk om op verandering te kunnen sturen. Zo houden we de stad aantrekkelijk en vitaal. Daarvoor is **nieuw instrumentarium** nodig. Daarom bereiden we samen met andere grote steden en het Rijk (de ministeries EZK, BZK en VenJ), de City Deal ‘Dynamische binnensteden – Regie op transformatie’ voor.

We willen een **goede balans bereiken** in de ontwikkeling van woningen en werkfuncties in de wijken

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Aantrekkelijke stad met sterke wijkeconomie	Instrumentarium verkennen voor sturen op aantrekkelijke vitale binnenstad	City Deal ‘Dynamische binnensteden’	Update actieagenda 2024
Sterke retailhoofdstructuur	Samenwerking met vastgoedeigenaren en binnenstadpartners CMU en VCOC	Faciliteren van initiatieven	Update actieagenda 2024
Verbeteren ruimtelijk-economisch functioneren binnenstad	Morgen Mooier Maken	Evaluatie	Raadsbrief evaluatie MMM Q2 2023
Verbeteren ruimtelijk economisch functioneren binnenstad	Professionaliseren van bezoekersmanagement en monitoring	Telsensoren, simulaties en (gemeentelijke) data	Update actieagenda 2024

Utrechtse wijkeconomie

Ongeveer een derde van alle arbeidsplaatsen in Utrecht is gevestigd in de **Utrechtse wijken**. Onder meer aan huis gebonden banen, opzichzelfstaande bedrijfslocaties, kleine en middelgrote kantoren, voorzieningenclusters en maatschappelijke banen in de zorg, het onderwijs en vrijetijdssector. Deze werkplekken zijn belangrijk voor het functioneren van onze stad en voor een fijnmazig voorzieningenaanbod in de 10-minutenstad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van werklocaties in de wijken, is onder druk komen te staan door de woningbouwopgave.

Om de woon-werk-balans in wijken in stand te houden bij de toename van het aantal inwoners, moeten we – zoals staat in de uitgangspunten in de RSU – ruimte creëren voor 10.000 extra aan huis gebonden banen (zzp'ers, beroepen en bedrijven aan huis) en 14.000 extra banen op (werk)locaties realiseren. Hierbij willen we een goede balans bereiken in de ontwikkeling van woningen en werkfuncties in bestaande wijken en in nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals de Merwedekanaalzone en Beurskwartier. We zetten in op behoud van het bestaande werkprogramma en toevoeging van ruimte voor werkfuncties. Vanwege de druk op ruimte, is het noodzakelijk om tot nieuwe (innovatieve) concepten te komen voor een gezonde mix van werken, wonen en andere functies. Om kennis te delen, zoeken we onder andere samenwerking met andere grote steden.

Horeca in de wijken én de binnenstad

We werken de omgevingsvisie binnenstad verder uit. Maar we spelen ook in op het concept 10-minutenstad door buiten de binnenstad ruimte te bieden aan **horeca**. Het spreiden van horeca draagt bij aan levendigheid in de wijken en biedt werkgelegenheid. De kaders voor nieuwe horeca staan onder meer in het Ontwikkelingskader horeca Utrecht. De komende jaren ligt de focus op herstel na de coronapandemie én vernieuwing en verduurzaming van de horecasector. Bijvoorbeeld op het gebied van energie. Bij gebiedsontwikkelingen bieden we ruimte aan horeca die aansluit bij de behoeften uit de omgeving.

We gaan door met het Utrechtse terrassenbeleid. Daarnaast starten we de pilot 'Burenterrassen'. Binnen deze pilot bieden we ruimte aan horecaondernemers die gebruik willen maken van elkaars terras. Hier stellen we voorwaarden aan, die extra overlast voor de omgeving voorkomt.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Aantrekkelijke stad met sterke wijkeconomie	Ruimte voor horecaondernemers die gebruik maken van elkaars terras	Pilot Buren-terrassen	Jaarlijkse horeca Raadsbrief Q2 2023

Evenementen

Evenementen horen bij Utrecht en dragen bij aan het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Economie draagt daarom bij aan het evenementenbeleid, het evenementenfonds en betrekt werkgevers bij grote evenementen zoals La Vuelta en U900. Ook ondersteunen we evenementen die sterk bijdragen aan de naamsbekendheid van de stad en regio op het thema

gezondheid, zoals Dutch Health Week en Utrecht Science Week. Dit wordt versterkt vanuit de portefeuille Evenementen, waar met het nieuwe evenementenfonds nadrukkelijk is gekozen voor het thematisch programmeren van het thema gezondheid tijdens onder meer deze themaweken. We willen de juiste evenementen hebben, op de juiste plek, op het juiste moment. Daarom stelt de portefeuille evenementen locatieprofielen op, waar Economie aan bijdraagt.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Een aantrekkelijk vestigingsklimaat en sterke wijkeconomie	Spreiding van evenementen in stad. Meer aandacht voor gezondheid, duurzaamheid, inclusie en toegankelijkheid	Locatieprofielen (Portefeuille Evenementen) Evenementenfonds (portefeuille evenementen)	Q1 2024 raadsbesluit

Vitale voorzieningen en winkelgebieden

Utrecht heeft een **sterke retailhoofdstructuur** en een fijnmazig voorzieningen- en winkelcentranetwerk. We zetten in op **aantrekkelijke, compacte, veilige voorzieningenclusters** voor een goede woon- en leefomgeving. Winkelcentra en andere plekken waar men inkoopt veranderen in aantrekkelijke voorzieningenclusters voor bezoek of verblijf. We verbeteren de openbare ruimte met horeca, sport, cultuur of maatschappelijke functies. Dit geeft aantrekkingskracht en gaat leegstand van winkelpanden tegen.

We werken aan nieuw beleid, waarbij bestaande en nieuwe ondernemers gelijke kansen krijgen op een standplaats in de stad. En met de aanpak vitale winkelgebieden steunen we in 2023 opnieuw de meest kwetsbare clusters via subsidies voor verbetermaatregelen. Bij nieuwbouwontwikkelingen waar dagelijkse voorzieningen en gerichte services komen, zoals Merwedekanaalzone of Beurskwartier, adviseren we over het programma en de samenwerking met partners.

Via **Keurmerk Veilig Ondernemen** dragen we al langere tijd bij aan ‘schoon, heel en veilig’ in 16 winkelgebieden. Dat blijven we doen. Met de Winkeltijdenwet voeren we onze wettelijke verplichting uit voor regelgeving over winkelopeningstijden. Ook verlenen we ontheffingen en geven we informatie.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Aantrekkelijke voorzieningenclusters	Ontwikkeling standplaatsenbeleid	Standplaatsen verdelen via brancheren en selecteren	Planning volgt Q2 2023
Sterke retailhoofdstructuur	Financiële ondersteuning voor vitale winkelgebieden uit retailhoofdstructuur	Subsidie Vitale Winkelgebieden	Rapportage en P&C cyclus
Aantrekkelijke stad met sterke wijkeconomie	Regelgeving winkel-openings-tijden, ontheffingen, informatie	Winkeltijdenwet	-
Aantrekkelijke stad met sterke wijkeconomie	Ondersteuning gebieden met Veilig Ondernemen	Keurmerk Veilig Ondernemen	-

Met de Wijkontwikkelingsmaatschappijen (WOM's) Noordwest en Lombok investeren we in **economische vitaliteit en branchering** van de Amsterdamsestraatweg en de Kanaalstraat-Damstraat. De WOM's kijken naar het langetermijnbelang van deze kwetsbare winkelstraten en kijken daarbij breder dan individuele ondernemers of vastgoedpartijen. De WOM's kopen winkelpanden (met of zonder bovenwoningen), verbeteren ze en vervolgens verhuren of verkopen ze de panden weer.

De WOM Noordwest is op zoek naar een nieuwe samenwerkingspartner, nadat Mitros (nu Woonin) in 2020 als aandeelhouder uit de WOM stapte. Dit jaar geven we opvolging aan het raadsbesluit om de WOM Noordwest voort te zetten met nieuwe partners.

In nauwe afstemming met hoteliers besteden we een deel van de toeristenbelasting aan het **stimuleren van duurzaam verblijfstoerisme**

Bestedingen van bezoekers aan Utrecht zijn erg belangrijk voor een **aantrekkelijk voorzieningenniveau** en werkgelegenheid. Zij doen uitgaven in winkels, culturele instellingen, horeca, hotels, en vergader- en congreslocaties. Het aantal bezoekers en toerisme mag de komende jaren licht groeien ten opzichte van voor de coronapandemie. Uitgangspunt is dat dit niet ten koste gaat van leefbaarheid en andere functies in de stad. We pakken maatschappelijke opgaven hierbij op met partners als het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen, provincie Utrecht en Utrecht Marketing. We onderzoeken de marktruimte voor hotels en andere overnachtingsconcepten en geven voorkeur aan (zakelijk) verblijfstoerisme boven dagtoerisme.

In nauwe afstemming met hoteliers in de stad besteden we een deel van de toeristenbelasting aan het stimuleren van duurzaam verblijfstoerisme. Daarnaast werken we, met de hoteliers, provincie Utrecht, Utrecht Marketing en de regiogemeenten, aan een meerjarig plan voor het aantrekken van zakelijke bijeenkomsten en congressen die aansluiten bij het profiel 'gezonde mens en leefomgeving'.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Economische vitaliteit en branchering	Vastgoed verwerven, transformeren en verkopen of verhuren op Amsterdamsestraatweg en Kanaalstraat	Wijkontwikkelings-maatschappijen (WOM)	P&C-cyclus

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Een aantrekkelijke stad	Evaluatie uitbreidingsruimte hotels en beleid opstellen	Actualiseren hotelbeleid	Q1 2024 Actualisatie hotelbeleid
Een aantrekkelijke stad	Ontwikkelen monitoren toeristische woningverhuur en andere niet-hotelovernachtingen	Beleid tijdelijk verblijf (Short Stay) en toeristische woningverhuur	Q2 2023 Overnachtingsbrief
Een aantrekkelijke stad	Aantrekken congressen bij profiel ‘Utrecht Heart of Health’	Regionaal projectplan met marketingorganisaties	Update actieagenda 2024

Aandacht voor nieuwe concepten

Ondernemers en bedrijven ontwikkelen en innoveren doorlopend. Hun motieven daarvoor zijn uiteenlopend en vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kosten- en of energiebesparingen bijvoorbeeld, of beter aansluiten bij wensen en behoeften van klanten. Ook ideële motieven om bewust(er) om te gaan met thema’s van de Nieuwe Economie Index (NEx) kunnen de aanleiding zijn. Utrecht wil een stad zijn waar die vernieuwing plaatsvindt. Vaak komt de gemeente bij die innovaties en vernieuwingen niet in beeld. Soms is dit wel het geval.

Een voorbeeld van een innovatief concept is de snelle boodschappenbezorging (flitsbezorging). Utrecht kent inmiddels een aantal van deze snelle bezorgdiensten. Overlast van deze flitsbezorgers in woongebieden en in de openbare ruimte, vraagt om goede ruimtelijke inpassing met duidelijke kaders. Met een integrale aanpak werken we aan heldere randvoorwaarden voor vestiging en locaties van snelle boodschappenbezorging in Utrecht. Zo kunnen Utrechters de bezorgdiensten blijven gebruiken, maar beperken we de negatieve impact voor inwoners.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Beperken negatieve impact snelle boodschappenbezorging	Reguleren snelle boodschappenbezorging	Beleidslijn voor snelle boodschappenbezorging	Q2 2023

Monitoring doelstellingen

We monitoren de ambities voor de Utrechtse economie die in dit hoofdstuk naar voren komen. Via eigen onderzoek en via het analyseren van onderzoek van derden, zoals de provincie en het Rijk. Zo meten we de verduurzaming van Utrechtse bedrijfspanden via de energielabels, de werkgelegenheidsgroei en leegstand per locatie en de prijsontwikkeling voor winkels, kantoren en bedrijfspanden.

Via het eerder genoemde lokale analyse-instrument ‘Utrechtse Nieuwe Economie Index’ meten we de maatschappelijke bijdrage van de Utrechtse economie, onder meer het ondernemersklimaat. We vinden het van belang dat dit in harmonie is met de omgeving en dat het loont om schoon te produceren. Daarom staan in de Utrechtse Nieuwe Economie Index cijfers over onder meer CO_2-uitstoot van bedrijven, de energielabels van bedrijfspanden en vergroening van bedrijventerreinen. Later dit jaar verschijnt de eerste editie.

Een weerbare en wendbare arbeidsmarkt

Utrecht heeft een weerbare en wendbare arbeidsmarkt

- Ondersteunen grote maatschappelijke transities
- Toekomstbestendige vaardigheden en banen voor inwoners en opgaven

Stand van de Utrechtse arbeidsmarkt
De arbeidsmarkt in Utrecht kent een grote mismatch. Zo heeft Utrecht de grootste personeelstekorten van Nederland en zijn er tegelijkertijd veel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Ook zijn er veel banen aan het verdwijnen en veranderen: de banen van nu zijn niet de banen van de toekomst. Vanuit het economisch programma werken we aan (middel)langetermijnoplossingen op die arbeidsmarkt: voor werknemers, werkgevers en met opleidingen. Hierbij focussen we op een aantal marktgroepen: zorg, ICT, bouw & techniek en onderwijs. Tegelijkertijd werken partners als UWV en WSP (Werkgever Servicepunt) op de korte termijn aan het verbeteren van de match van werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt.

We zien met de ontwikkeling van het Regionaal Werk Centrum (waarin werk-naar-werk zo goed mogelijk wordt gefaciliteerd om werkloosheid en instroom naar een uitkering te voorkomen) en de grote druk op essentiële beroepen dat de korte- en (middel) langetermijnagenda steeds dichter bij elkaar komen. Dit vraagt om zorgvuldige afstemming van korte en langetermijn interventies.

De banen van nu, zijn **niet de banen van de toekomst**

Regio Utrecht heeft een beroepsbevolking met relatief veel (hbo+-)geschoolde inwoners, lage werkloosheid (bron: arbeidsmarktinzicht.nl) en zeer veel vacatures. Namelijk 156 vacatures per 100 werkzoekenden (CBS, Q4 2022).
De krapte op de arbeidsmarkt in de regio is hiermee bijzonder nijpend. Het aantal vacatures ligt op recordniveau, zowel voor mbo-banen, als voor hbo- en hbo+-banen. Utrecht heeft nu het laagste werkloosheidspercentage van de 5 grootste steden in Nederland. Het aantal Utrechters met een uitkering is gedaald tot onder het niveau van voor corona. Tegelijkertijd zijn er nog steeds veel Utrechters die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt, net rondkomen met meerdere baantjes tegelijk, geen werkzekerheid hebben of werken en toch in armoede leven.

De krapte op de arbeidsmarkt heeft grote gevolgen. Ook voor beroepen die de maatschappelijke agenda moeten verwezenlijken. Wachtlijsten in de zorg worden langer, schoolklassen hebben soms geen docent, de installatiebranche heeft onvoldoende personeel voor de energietransitie en innovaties worden vertraagd. Zonder voldoende, goed geschoold personeel dreigen we de ambities voor bijvoorbeeld de woningbouw of de energietransitie niet waar te kunnen maken. Overheden en werkgevers werken op meerdere fronten samen om dit aan te pakken. Bijvoorbeeld door **stille reserves van de arbeidsmarkt** aan te boren (mensen die niet werken en ook geen uitkering ontvangen), mensen helpen die meer kunnen en willen werken, **inzet van arbeidsbesparende technologie**, jobcarving (verschillende taken samenvoegen tot een nieuwe baan) en **om- of bijscholing**.

TOEKOMSTBESTENDIGE SECTOREN
bouw
techniek
ICT
onderwijs
zorg
VACATURES UTRECHT
156
VACATURES PER
100
WERKZOEKENDEN
VACATURE

3.1 Ondersteunen grote maatschappelijke transities

De energietransitie, de ontwikkeling naar een circulaire economie, de digitale transitie en het toegankelijk houden van zorg en onderwijs, vragen om grote verschuivingen in werkgelegenheid. Tussen sectoren, maar ook veranderingen in de aard en inhoud van werk.

Er zijn **grote tekorten aan werknemers in beroepen die deze transities mogelijk maken**: de zorg, ICT, bouw & techniek en het onderwijs[1]. Prognoses geven aan dat deze tekorten ook op langere termijn blijven bestaan. Elke kans om tekorten te verkleinen willen we benutten. Het doel van onze aanpak is: zorgen dat meer mensen overstappen naar deze sectoren, dat werkgevers blijven investeren in de ontwikkeling van medewerkers en arbeidsbesparende technieken. Ook willen we 'onbenut arbeidspotentieel' benutten, want in de regio zijn 66.000 mensen nog niet actief op de arbeidsmarkt (bron: Regio in beeld - WSP midden-Utrecht, 2021).

Lokale, regionale, nationale, publieke en private partijen bestrijden actief de middellangetermijntekorten op de arbeidsmarkt.
Om als regio positie in te nemen, bundelen we de krachten van opleiders, werkgeversorganisaties en overheden in de Utrecht Talent Alliantie. Hiermee bouwen we projecten en initiatieven op het gebied van onderwijs, zorg, ICT en bouw en techniek uit tot volwaardige programma's. Deze startten we de afgelopen jaren met koepelorganisaties.

Er zijn **grote tekorten in beroepen die transities mogelijk maken**: de zorg, ICT, bouw & techniek en het onderwijs

De Utrecht Talent Alliantie stelde voor deze sectoren ook een regionale Human Capital Agenda op, die we nu naar de stad vertalen. We stellen met de Beleidsnota Arbeidsmarkt een **nieuw kader** op, dat we voorleggen aan de raad. Dit bevat specifieke doelen voor het arbeidsmarktbeleid voor de middellange termijn:

- Overstappen naar specifieke tekortsectoren
- Leven Lang Ontwikkelen
- Uitvoering Human Capital Agenda via de Utrecht Talent Alliantie.

1 Arbeidsmarkt In Zicht magazine, AIZ, maart 2023, Utrecht,

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Een weerbare en wendbare arbeidsmarkt	Herijken én vastleggen kaders (middel)langetermijn arbeidsmarktbeleid	Beleidsnota arbeidsmarkt in afstemming met W&I, Onderwijs en MO/ Volksgezondheid	Q2 2024 ter vaststelling

Marktgroepaanpak

Voor de sectoren zorg, ICT, bouw & techniek en het onderwijs werken we met een ‘marktgroepaanpak’. De **marktgroepen fungeren als spil in de samenwerking tussen overheid, werkgevers en onderwijs**. Ze hebben afwisselend een **aanjagende, faciliterende of gidsende rol**. Ze ontwikkelen en verstevigen voornamelijk lokale en regionale infrastructuur voor deze sectoren. Ze vormen bijvoorbeeld koepelorganisaties en helpen veelbelovende initiatieven opstarten of verderbrengen. Deze projecten zijn vaak incidenteel gefinancierd, en moeten daarna zichzelf financieren. Er is geen financiering beschikbaar voor structurele ondersteuning.

Enkele voorbeelden van de marktgroepaanpak (zie bijlage A voor een projectoverzicht van de afgelopen jaren):

- Realisatie van een koepelorganisatie voor de ICT-sector in Utrecht: U-Tech Community. Onder coördinatie van deze koepel zijn meerdere arbeidsmarktinitiatieven actief, zoals TechGrounds, YoungDigitals en FutureLab030
- Ontwikkeling van De Beroepentuin en de Ontdekhal, in nauwe samenwerking met Technologieraad Utrecht (koepelorganisatie voor de technische sector in Utrecht)
- Realisatie van regionaal werkgeverschap in de zorg, met het programma Zorgversterkers (zie kader).

Zorgversterkers – Regionaal Werkgeverschap in zorg & welzijn

In november 2022 lanceerden gemeente Utrecht en Utrechtzorg samen met de Health Hub Utrecht: de Zorgversterkers, voor regionaal werkgeverschap in zorg en welzijn.

Zorgversterkers pakt het personeelstekort in de zorg op een nieuwe manier aan. Deelnemende werkgevers stellen het regionale belang voorop en werken samen om beschikbaar potentieel te 'delen'. Dat geeft medewerkers de kans om voor verschillende organisaties te werken, terwijl de regionale zorgsector wordt verzekerd van goed personeel. Via Zorgversterkers bieden 14 werkgevers één of meerdere werkplekken aan verschillende doelgroepen om hen te enthousiasmeren voor de zorg: de oriënterende medewerker die kennismaakt met de branche via een snuffelstage of betaald werk, de lerende medewerker die in opleiding is en een werkplek zoekt en de zoekende medewerker die ingezet wil worden op basis van vaardigheden. De ambitie is meer instroom en minder uitstroom voor de zorg.

De aanpak sluit aan op de 'bekwaam is bevoegd'-gedachte; het kijken naar vaardigheden in plaats van diploma's, zonder dat de kwaliteit van zorg daardoor terugloopt.

We stimuleren met de marktgroepaanpak de doorontwikkeling van arbeidsmarktkoepels. Deze koepels zijn samenwerkingsverbanden waarin onder meer (lokale) overheid, werkgevers en onderwijsinstellingen programma's maken voor om- en bijscholing, begeleiding, uitstroom en instroom, etc. Dit is volgens ons belangrijk om zo veel mogelijk mensen te ondersteunen naar toekomstbestendig werk. De afgelopen 5 jaar leerden we dat om- en bijscholen, begeleiden, uitstromen en instromen van inwoners naar werkgevers maatwerk is, en erg arbeidsintensief. Tegelijkertijd zien we dat de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt. Omdat het probleem regionaal is (en niet lokaal), willen we de marktgroepaanpak opschalen. Zelf beschikken we echter niet over de financiële middelen om grote regionale regelingen op te zetten. Daarom moeten we met partners in de koepels per branche kiezen: welke initiatieven schalen we op, welke initiatieven beëindigen we en wat zetten we voort?

In 2023 vinden meerdere onderzoeken en evaluaties plaats:

- We onderzoeken samen met de regio welke banen komen te verdwijnen en welke juist verschijnen: wat is de omvang, samenstelling etc
- We voeren onderzoek uit naar de vaardigheden van de toekomst, zodat we per sector in beeld krijgen over welke vaardigheden een werknemer nu en in de toekomst moet beschikken
- We verkennen hoe we onze doelstellingen kunnen financieren. Onder andere via EFRO en het Nationaal Groeifonds.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Ondersteunen grote maatschappelijke transities	Bestrijden mismatch zorg door opschalen projecten en programma's met werkgevers, opleiders en werknemers	UtrechtZorg, Regeling Werk naar Werk en marktgroepaanpak	Regeling Werk naar Werk Q3 2023, update actieagenda 2024
Ondersteunen grote maatschappelijke transities	Bestrijden mismatch in de bouw en techniek, met aandacht voor de energietransitie	Versterken van organisatie en uitvoeringskracht Technologieraad, Regeling Werk naar Werk en marktgroepaanpak	Regeling Werk naar Werk Q3 2023, update actieagenda 2024
Ondersteunen grote maatschappelijke transities	Ondersteunen bewoners met digitale vaardigheden en toegang tot digitale beroepen	Versterken en vinden duurzaam businessmodel voor U-Tech Community, Regeling Werk naar Werk en marktgroepaanpak	Regeling Werk naar Werk Q3 2023, update actieagenda 2024

3.2 Toekomstbestendige vaardigheden en banen

Ontwikkeling arbeidsmarkt langere termijn

In 2021 is de Human Capital Agenda Regio Utrecht vastgesteld. Hierin staan de meest urgente ontwikkelingen en interventies op de regionale arbeidsmarkt om talent beter te benutten. De provincie Utrecht, Utrechtse gemeenten, regio's, werkgeverskoepels en het onderwijs stelden deze agenda op, met de REA als uitgangspunt.

De agenda signaleert 5 grote ontwikkelingen van de arbeidsmarkt in onze regio in de komende jaren:

1. Versnelde krimp van de sectoren industrie, landbouw en financiële dienstverlening
2. Blijvende tekorten in omvangrijke beroepsgroepen (zorg, onderwijs, techniek, dienstverlening), door te weinig instroom en tussentijdse uitstroom
3. Verdergaande flexibilisering van de arbeidsmarkt. Door versnelde uitstroom loopt productiviteit van werknemers en werkgevers gevaar

4. Baanpolarisering: dalend aantal banen voor praktisch geschoolden in de regio, stijgend aantal banen voor wetenschappelijk geschoolden. Tegelijkertijd grote tekorten aan medewerkers in bepaalde praktische beroepen, bijvoorbeeld zorg en techniek
5. Vaardigheden van de beroepsbevolking sluiten onvoldoende aan bij de vraag. Mensen in een ingewikkelde arbeidsmarktrelatie of zonder werk stappen daardoor onvoldoende over naar kansrijke beroepen.

In onze arbeidsmarktaanpak voor de (middel)lange termijn staan, volgens de regionale Human Capital Agenda, de volgende doelen centraal:

1. Meer mensen stappen soepel en veilig over naar beroepen met tekorten en groeipotentie. Met een focus op zij-instromers, werkende armen en niet-uitkeringsgerechtigden
2. Stimuleren leven lang ontwikkelen, leercultuur, vaardighedengericht werken en vernieuwing, met een focus op mensen met beperkte toegang tot scholingsbudgetten en praktisch geschoolden
3. Verhogen digitale vaardigheid van de beroepsbevolking in onze regio
4. Verkenning van inclusiviteit van de arbeidsmarkt.

Voor elk van deze 4 sporen ontwikkel(d)en we maatregelen. We richten ons op werknemers én werkgevers, met name in het mkb. We werken met meerdere partners intensief samen: in regionaal verband met de Utrecht Talent Alliantie (UTA), U10-gemeenten, ROM en EBU. We ontwikkelen een regeling om, via het netwerk van arbeidsmarktkoepels, de overstap van werknemers tussen sectoren te vergemakkelijken. Ons streven is om deze regeling halverwege 2023 in werking te stellen, voor de duur van deze coalitieperiode (tot 2025).

Omscholing

Veel werkgevers selecteren nieuw personeel nog steeds op opleidingsniveau. Selecteren op basis van vaardigheden moet de nieuwe norm worden. Zo ontstaat een inclusieve arbeidsmarkt met kansen voor iedereen. Een economisch veerkrachtige regio is afhankelijk van een **goed gekwalificeerde beroepsbevolking**.

Omscholing is cruciaal voor mensen met een baan die (potentieel) verdwijnt door automatisering. Veel vaardigheden zijn inzetbaar in andere sectoren, dus een passende aanpak is wenselijk. Overstappen van de ene naar de andere baan moet gemakkelijker worden. Tegelijkertijd moeten werkgevers werken aan een **vanzelfsprekende leercultuur**. Zo kunnen mensen in hun huidige werk blijven leren en ontwikkelen en zijn ze beter voorbereid op toekomstige veranderingen in en van werk.

> Selecteren op basis van vaardigheden moet **de nieuwe norm** worden

De **omscholingsregeling**, die in coronatijd werd ontwikkeld, bood mensen de kans om via om- en bijscholing een carrière-switch te maken naar een sector met een grotere baan- en inkomenszekerheid. De regeling stopt in 2023 en wordt geëvalueerd door een onafhankelijke partij. We verkennen met partijen in de regio of een regionale voortzetting mogelijk is. We werken daarin nauw samen met de Utrecht Talent Alliantie, want de UTA zet belangrijke stappen voor de totstandkoming van een **Regionaal Talentfonds** voor nieuwe en bestaande financiële middelen voor scholing.

In de tussentijd lobbyen we bij het Rijk over middelen voor de arbeidsmarkt van onze stad en regio. We stellen een lobbystrategie op, waarmee we nadrukkelijker in beeld willen komen als gelijkwaardige samenwerkingspartner. Regio Utrecht is namelijk de aangewezen plek om arbeidsmarktoplossingen voor de grote maatschappelijke transities te testen en ontwikkelen. Met name qua bevolkingssamenstelling, schaal, triple-helixorganisatie (onderwijs, overheid en bedrijfsleven, via UTA) en verstedelijking. We spreken het Rijk aan om de aanbevelingen van de Commissie Borstlap voor arbeidsmarkthervorming en Leven Lang Ontwikkelen te implementeren.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Toekomstbestendige vaardigheden en banen voor inwoners en opgaven	Nieuwe mogelijkheid scheppen voor inwoners voor omscholing naar 4 sectoren met tekort	Regionaal Talentfonds (UTA) voor nieuwe en bestaande financiële middelen voor scholing	Update actieagenda 2024
Toekomstbestendige vaardigheden en banen voor inwoners en opgaven	Hardere landelijke interventies op Leven Lang Ontwikkelen (in lijn met Commissie Borstlap)	Uitwerken en uitvoeren Lobbystrategie Rijk	Update actieagenda 2024

Bij alles wat we doen **vergroten en bevorderen** we diversiteit en inclusie op de arbeidsmarkt

Diversiteit en inclusie

We vinden het belangrijk dat alle Utrechters die willen werken, hiervoor goede kansen krijgen, ongeacht hun achtergrond. Bij alles wat we doen is daarom de leidraad van onze werkwijze de diversiteit en inclusie op de arbeidsmarkt vergroten en bevorderen. Dit is een terugkerend thema in onze werkgeversbenadering en -aanpak. Net als het belang van goed werkgeverschap. Met thema's als: werk moet lonen, leven lang ontwikkelen, om- en bijscholing. Om dit te benadrukken laten we via de aanpak arbeidsmarktdiscriminatie een onderzoek uitvoeren naar (de aanwezigheid van) arbeidsmarkt-discriminatie in Utrecht.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Toekomstbestendige vaardigheden en banen voor inwoners en opgaven	Naar een inclusieve arbeidsmarkt	Onderzoek naar arbeidsmarktdiscriminatie via aanpak inclusieve arbeidsmarkt	Resultaten uiterlijk Q4 2024 naar de Raad
Toekomstbestendige vaardigheden en banen voor inwoners en opgaven	Naar een inclusieve arbeidsmarkt	Werkgeverspact voor een inclusieve arbeidsmarkt	Rapportage uiterlijk Q4 2024 naar de Raad

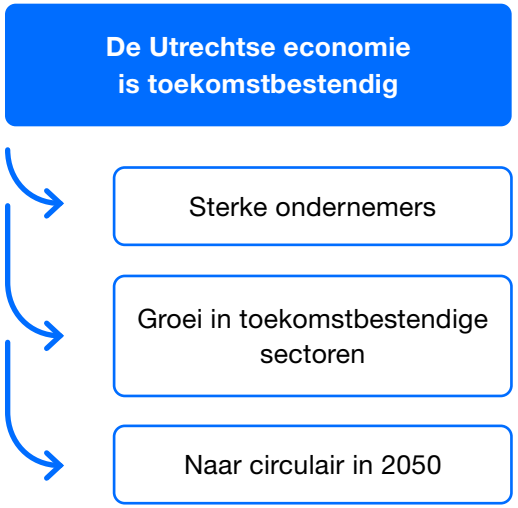
Monitoring doelstellingen

We monitoren alle ambities voor de Utrechtse economie die in dit hoofdstuk werden genoemd. Via eigen onderzoek en via het analyseren van onderzoek van derden, zoals de provincie, UWV en het Rijk. Zo volgen we het gebruik van omscholingsfaciliteiten, de spanning op de regionale arbeidsmarkt per sector en de mening daarover van Utrechtse werkgevers. Ook monitoren we de werking van de instrumenten via evaluatieonderzoek.

Via het eerder genoemde lokale analyse-instrument ‘Utrechtse Nieuwe Economie Index’ meten we bovendien de maatschappelijke bijdrage van de Utrechtse economie, onder meer de arbeidsmarktaspecten. Daarom zijn in de Utrechtse Nieuwe Economie Index cijfers opgenomen over de gezondheid van werknemers bij Utrechtse bedrijven, de arbeidsdeelname van vrouwen en praktisch opgeleiden en de werk-privébalans bij Utrechtse werknemers. Later dit jaar verschijnt de eerste editie.

Toekomst-bestendige Utrechtse economie

Ondernemers zijn een belangrijk fundament van onze stad. Zij zorgen voor werkgelegenheid, voorzieningen en welvaart; ze zijn aanjagers van levendigheid en voortrekkers van vernieuwingen in de stad en regio. Ook vormen werkgevers het 'gezicht' van Utrecht. Daarom koestert de gemeente de Utrechtse ondernemers en staan we ze op allerlei manieren bij. Bijvoorbeeld via vergunningverlening, subsidies en voorlichting en advies over regelgeving.

De Utrechtse economie is voor een belangrijk deel opgebouwd uit middelgrote en kleine bedrijven, het mkb. Deze bedrijven zijn bepalend in de economische ontwikkeling van onze regio. De overheid heeft daarbij 'slechts' een faciliterende rol. Als gemeente willen we ondernemers en bedrijven ondersteunen toekomstbestendig te blijven of te worden. Mogelijke belemmeringen proberen we weg te nemen en we helpen anticiperen op de veranderingen die de komende jaren plaatsvinden.

4.1 Sterke ondernemers

Ondernemersfonds Utrecht (OFU)

We vinden het belangrijk dat ondernemers onderling samenwerken aan het versterken van de economische vitaliteit van hun nabije omgeving en daarbuiten. Het Ondernemersfonds Utrecht (OFU) is een omvangrijk investeringsplatform voor een **vitaal ondernemersklimaat** in Utrecht. Het fonds bestaat sinds 2012 en is opgericht voor en door ondernemers: alle eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden in de gemeente Utrecht betalen mee. Het fonds draagt bij aan **versterking van de samenwerking tussen ondernemers** en aan gezamenlijke faciliteiten. Jaarlijks met zo'n € 11 miljoen euro. Dankzij het fonds, dat actief is op ruim 70 verschillende gebieden, is er structureel geld voor collectieve ondernemersinitiatieven het lokale vestigingsklimaat verbeteren. Er worden jaarlijks honderden projecten gefinancierd: van feestverlichting in de binnenstad tot camerabeveiliging op industrieterreinen. Ook steeds vaker zijn er projecten die inspelen op sociaal-maatschappelijke thema's, zoals duurzaamheid en gezond stedelijk leven[1]. In 2023 vindt evaluatie van het Ondernemersfonds plaats, dit leidt tot aanbevelingen voor een vervolg. Een eerdere evaluatie in 2019 vormde de basis voor het raadsbesluit om het fonds structureel te ondersteunen. In 2023 evalueren we ook het Lokaal Economisch Fonds, dat operationeel was van 2015 tot en met 2018. In de loop van 2023 informeren we de raad hierover.

1 Uitgebreide informatie over de activiteiten van het Ondernemersfonds is te vinden in de jaarverslagen van het fonds.

Het Ondernemersfonds Utrecht versterkt de **onderlinge samenwerking tussen ondernemers**

Ondernemer Centraal
Gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers is belangrijker dan ooit. Ondernemers hebben te maken met veel onzekerheden en crises. Om hen op weg te helpen en te ondersteunen willen we het contact met de gemeente zo laagdrempelig mogelijk maken. Daarvoor is Ondernemer Centraal opgericht (zie kader). Het Rijk noemt Ondernemer Centraal een geslaagd voorbeeld van laagdrempelige en ondernemersgerichte dienstverlening, met potentie voor landelijke uitrol. Inmiddels bestaat in het hele land interesse in Ondernemer Centraal. Zo'n 25 gemeenten, diverse provincies en het Rijk oriënteren zich op een soortgelijke aanpak.

Ondernemer Centraal

Ondernemer Centraal startte in oktober 2020. Met de aanpak ondersteunt de gemeente Utrechtse ondernemers die in de problemen zijn gekomen. In een vrijblijvend gesprek met een adviseur krijgt de ondernemer advies over de beste mogelijkheden om zijn onderneming verder te ontwikkelen en/of financieel weer gezond te maken. De adviseur, een andere ondernemer, werkt dit uit in een advies. Op basis daarvan kan de ondernemer diensten inkopen bij (lokale) dienstverleningspartners. Hiervoor stelt de gemeente Utrecht een subsidie/voucher beschikbaar van maximaal 5.000 euro per ondernemer.

Voorbeeld: Een modewinkel in Utrecht wordt aan het begin van de coronacrisis geconfronteerd met beperkingen door de lockdowns, maar ook door de kleine winkeloppervlakte. De eigenaar besluit te verhuizen naar een groter pand, maar door nieuwe lockdowns dreigt het winkelconcept ten onder te gaan. Ondernemer Centraal onderzoekt of en hoe de ondernemer geholpen kan worden, met een financiële analyse, een juridische toets en een bedrijfsadvies, via inzet van een retailspecialist en een inkoopspecialist. Als reactie op het advies heeft de ondernemer een nieuw bedrijfsplan ingediend bij Qredits, voor de aanvraag van een microkrediet. Deze aanvraag is toegekend.
De modewinkel loopt inmiddels goed: de interventie heeft de omzet en het bedrijfsresultaat sterk positief beïnvloed.

Ondernemer Centraal werkt onder meer met een Doorbraaktafel: een overleg van experts in financiën, juridische zaken, huisvesting, duurzaamheid, etcetera. Aan de tafel nemen zij de individuele situaties van 'vastgelopen' ondernemers in detail door, om een doorbraak te organiseren. Deze methode hielp al tientallen ondernemers die tussen wal en schip vielen.

Onze ambitie met de partners is om Ondernemer Centraal structureel te maken en het aantal aangesloten partijen uit te breiden. Daarvoor verkennen we de mogelijkheden. Ook na de coronapandemie blijkt Ondernemer Centraal namelijk van toegevoegde waarde. Nog steeds verkeren veel ondernemers in zwaar weer. Ook biedt het programma kansen om ondernemers te begeleiden richting een **duurzamer verdienmodel**. In 2023 evalueren we het programma en maken we een langetermijnplan inclusief businesscase. Regionale of landelijke opschaling van het programma en het betrekken van meer partijen kan bijdragen aan structurele borging en financiering van het programma.

Impactvolle ondernemers stimuleren

We stimuleren ondernemers die de maatschappelijke problemen van vandaag en morgen oplossen. Daarom helpen we impactgedreven ondernemers hun bereik vergroten. Dit doen we via het bouwen van netwerken, onderzoek naar actuele vraagstukken en via subsidies. Via de Maatschappelijke AEX (kortweg MAEX) meten we de impact van ondernemers in de praktijk. Het platform Impact030 helpt impactvolle ondernemers met vraagstukken en brengt ze in contact met andere ondernemers. De verschillende partners van Impact030 versterken het ecosysteem voor Utrechtse impactondernemers door betere samenwerking, en het vergroten van zichtbaarheid in de regio.

Werkgevers die bijdragen aan de doelstellingen van Utrecht moeten passende huisvesting kunnen vinden. Via Utrecht City in Business (UCiB), onderdeel van de gemeente Utrecht, ondersteunen we ondernemers bij het vinden van een goede vestigingslocatie. Culturele en maatschappelijke organisaties brengen we in contact met het Makelpunt, specialist in vestigingsruimte voor deze doelgroepen. We willen een ‘Groene Loper’ (een duurzame interpretatie van de rode loper, waarbij we passende dienstverlening bieden) zijn voor circulaire ondernemers: we helpen bij innovatie en bij het vinden van het juiste netwerk, of de juiste weg binnen de gemeentelijke organisatie.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Sterke ondernemers	Aanjagen collectieve ondernemersinitiatieven	Ondernemersfonds Utrecht	Raadsbrief Q3 2023
Sterke ondernemers	Ondernemersfonds Utrecht	Raadsbrief Q3 2023	Q3 2023
Sterke ondernemers	Evaluatie	Lokaal Economisch Fonds	Q3 2023
Ondernemersdienstverlening op orde	Ondersteuning op maat kwetsbare ondernemers met 50 ketenpartners	Ondernemer Centraal – Evaluatie	Q3 2023
Aanjagen innovatief en ambitieus ondernemerschap voor maatschappelijke opgaven	Bouwen en uitbouwen netwerken, uitdagingen rond actuele vraagstukken, onderzoeken en subsidies	Via Impact030	Update actieagenda 2024
Stimuleren circulair ondernemerschap	Gemeentelijke dienstverlening	Groene Loper voor circulaire bedrijven	Update actieagenda 2024
Sterke ondernemers	Dienstverlening aan bedrijven bij vinden vestigingslocatie Utrecht	Utrecht City in Business (UCiB)	Update actieagenda 2024

4.2 Groei in toekomstbestendige sectoren

Innovatieve bedrijven en talenten die bijdragen aan de transitie naar een gezonde, duurzame en digitale economie willen we optimaal benutten. We stellen fondsen en subsidies beschikbaar en geven deze innovatieve bedrijven en talenten gerichte dienstverlening, ook werken we aan gebiedsontwikkeling. Elk bedrijf dat bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven van Utrecht (zoals gedefinieerd in de REA), kan op elk gewenst moment in zijn ontwikkelfase financiële ondersteuning vinden. Individueel of in consortia met andere bedrijven en kennisinstellingen. We richten ons vooral op de ontwikkelfase, als de markt nog niet investeert in de innovatie. Daar maken we als (lokale) overheid het verschil. De markt investeert doorgaans wanneer bedrijven zich al breed bewezen hebben. Publieke cofinanciering is dus nodig in de beginfase. Ook via de ROM investeren we in innovatieve start-ups. We organiseren diensten om internationaal talent aan te trekken en versterken de profilering van stad en regio.

Investeren in innovatief mkb

Innovatie is belangrijk voor het oplossen van **maatschappelijke problemen** en kan zorgen voor 'toekomstbestendige' banen. Utrecht is een kweekvijver voor innovatieve bedrijven, onder andere in de gezondheids- en duurzaamheidssector. Onze regio kent vele start-ups op het gebied van gezondheid, circulaire bouw, mobiliteit, energietransitie en klimaatadaptatie. 532 van alle 923 innovatieve start-ups in de provincie Utrecht zijn gevestigd in gemeente Utrecht (bron: ROM Utrecht Region).

Bij start-ups is de gemiddelde groei van personeel en winst veel hoger dan bij een doorsneebedrijf. Daarnaast bieden start-ups veelal een aantrekkelijke mix van werkgelegenheid qua opleidingsniveau: een derde van de banen bij start-ups is op mbo-niveau (bron: Netherlands startup employment report 2022, Techleap.nl). Startende en groeiende bedrijven zijn vaak een motor voor de vernieuwing van het bedrijfsleven. Innovatief ondernemerschap zorgt voor nieuwe oplossingen voor bijvoorbeeld duurzaamheid, zorg, mobiliteit en inclusie. Utrechtse start-ups bewijzen dit al geruime tijd, bijvoorbeeld ViCentra, Snappcar, De Clique en Tover.

We dragen financieel bij aan partijen die start-ups en scale-ups ondersteunen, zoals de universiteitsincubator UtrechtInc. Een incubator biedt gespecialiseerde diensten om bedrijven te laten groeien, zoals huisvesting en technische ondersteuning.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Aanjagen innovatief en ambitieus ondernemerschap dat aansluit bij maatschappelijke opgaven	Ondersteunen Utrechts start-upecosysteem, voor innovaties die bijdragen aan duurzaamheid, kansengelijkheid en gezondheid	Subsidieregeling start-up en scale-up ecosysteem	Raadsbrief en reguliere P&C-cyclus

Geen talent onbenut

Om te groeien in toekomstbestendige sectoren en werkgevers te helpen met **personeelswerving**, moeten we **talenten van buiten de regio aantrekken**. We willen dat talenten zich hier direct thuis voelen. Daarom startte de gemeente Utrecht het International Welcome Centre Utrecht Region (IWCUR). Het IWCUR is er voor alle internationale inwoners die net zijn aangekomen in de regio Utrecht of hier al langere tijd wonen: arbeidsmigranten, kenniswerkers, hun partners en gezinnen. Bedrijven, andere gemeenten uit de regio en de universiteit zijn partners van dit initiatief en betalen mee aan de dienstverlening. Het centrum vermindert kwetsbaarheid van internationals. Het biedt een centrale plek waar zij formaliteiten kunnen afhandelen en Engelstalige informatie krijgen over leven, werken en studeren in de regio. Ook biedt het centrum toegang tot de lokale en internationale gemeenschap. Onder meer via evenementen waar arbeidsmigranten en hun partners in contact komen met anderen en bedrijven die zich richten op deze doelgroep. Zo laten we **geen talent onbenut**. Het IWCUR werkt samen met andere (inter)nationale welcome-centers.

Het International Welcome Centre Utrecht Region zorgt ervoor dat talenten zich **vanaf hun komst al thuis voelen**

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Dienstverlening nieuwkomers op orde en aantrekken internationaal talent	Helpen van nieuwkomers bij het landen in de regio Utrecht	International Welcome Centre Utrecht Region	Voortgangsbrief naar gemeenteraad in 2024

Investeringen voor innovaties

Om impactvolle innovaties in de regio mogelijk te maken, is veel **investeringskapitaal** nodig. Het EU-fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) stelt €35 miljoen beschikbaar voor de provincie Utrecht (periode 2021–2027). Dit gaat naar projecten van bedrijven op het gebied van innovatie, energie en klimaat en duurzame stedelijke ontwikkeling. Ongeveer 25% van het budget (6,4 miljoen euro) moet besteed worden aan projecten in de gemeente Utrecht. De budgetten komen stapsgewijs beschikbaar voor ondernemers, via thematische openstellingen. Voor het verkrijgen van de EU-subsidie is minimaal 60% cofinanciering uit andere bronnen vereist. Opgeteld zorgen deze EFRO-middelen voor een investeringsimpuls van €85 miljoen euro.

Met de budgetten zijn al **succesvolle projecten** gerealiseerd. Zo ontving Vitestro subsidie voor het naar de markt brengen van een bloedprikrobot, die nauwkeurig en veilig bloed afneemt, zonder kans op misprikken. Ook gingen er EFRO-middelen naar scholingsplatform Utrecht Tech Community, bio-grondstoffenservice De Clique en creatieve broedplaats Werkspoorkwartier. We maken ons er sterk voor dat zo veel mogelijk Utrechtse ondernemers en maatschappelijke initiatieven de kans krijgen gebruik te maken van de budgetten.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Economische structuurversterking voor innovatie, duurzaamheid en arbeidsmarkt	Aanjagen projecten ondernemers, financiële instrumenten	EFRO	P&C-cyclus en incidentele raadsbrieven over (afsluiting van) openstellingen

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM)
Om regionaal te werken aan innovatiekracht van de economie, is een **integrale regionale innovatie-aanpak** nodig. Voorheen waren er op dit gebied veel actoren. Sinds 2020 heeft de provincie Utrecht 1 organisatie die innovaties in de regionale economie aanjaagt: de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM). De ROM investeert in innovatieve bedrijven die zich richten op maatschappelijke opgaven. Ook stimuleert de ROM de ontwikkeling van regionale innovatieconsortia en internationale verbindingen tussen bedrijven en kennisinstellingen. Het is het centrale aanspreekpunt in de regio voor ondernemers, investeerders, het Rijk, kennisinstellingen en regionale overheden voor innovatievragen, projectontwikkeling en financiering. Aandeelhouders van de ROM zijn de grootste gemeenten, de provincie, Universiteit Utrecht en het Rijk.

De ROM heeft een belangrijke rol in het ontwikkelen van regionale proposities voor fondsen en subsidies van het Rijk en de EU, zoals het Nationaal Groeifonds. Met de komst van de ROM en de prominente positie van de Universiteit Utrecht – aangeduid als beste Nederlandse universiteit (Bron: Shanghai-ranking) – slaagt de regio er goed in om deze nationale gelden te gebruiken.

In 2022 stelde de ROM de meerjarenstrategie 2023–2026 vast. Deze strategie beschrijft hoe de ROM juist die ondernemers ondersteunt die zo belangrijk zijn voor onze maatschappelijke opgaven. De ROM kan inmiddels bouwen op een omvangrijk netwerk en vooruitstrevende dienstverlening. In 2023 brengt de ROM meer focus aan in gedefinieerde sectoren, waardoor haar toegevoegde waarde voor bedrijven toeneemt. Om nog meer bedrijven te bereiken die bijdragen aan maatschappelijke opgaven, investeert de ROM in digitale en fysieke zichtbaarheid. De meeste investeringen van de ROM gaan naar bedrijven in de gemeente Utrecht. In 2021 betrof het 8 van de 11 investeringen.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Aanjagen van innovatief en ambitieus ondernemerschap dat aansluit bij maatschappelijke opgaven	Innovatieve oplossingen via netwerk, kennis en kapitaal op de domeinen investeren, innoveren en internationaliseren voor innovatief mkb in de regio	ROM	Aanbieden jaarplannen en jaarverslagen en Meerjarenstrategie 2022–2026

Fundamenteel onderzoek

Utrecht heeft een sterk profiel op het gebied van **toegepast onderzoek** in gezondheid, duurzaamheid en digitalisering. Er is veel research & development (hierna: R&D) in de sectoren gezondheid en life sciences, vooral van publieke instituten, zoals Universiteit Utrecht, UMC Utrecht en het RIVM. Het grote aandeel van publieke R&D in Utrecht is een kracht, omdat fundamenteel onderzoek vaak leidt tot aanpak van grote langetermijnuitdagingen. De private R&D blijft naar verhouding wat achter. Dit pakken we aan door de ROM altijd samen te laten investeren met private investeerders. Eenzelfde 'cofinancieringseis' geldt ook voor andere programma's en regelingen, zoals EFRO[2].

2 Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Veelbelovende Utrechtse start-ups

Begin 2023 investeerde ROM Utrecht Region in 2 Utrechtse start-ups: Vedea Healthware en Wastewatchers. Beide bedrijven zijn gevestigd in Dotslash, het Utrechtse centrum voor start-ups en scale-ups.

Ongeveer 1 op de 25 kinderen heeft een lui oog. Al eeuwenlang wordt een lui oog behandeld door het goede oog af te plakken. Startup Vedea Healthware ontwikkelt een innovatieve behandelmethode voor luie ogen bij kinderen: een virtual-realitygame voor kinderen. Dit is leuker en effectiever, en vergroot de therapietrouw. Met de investering van de ROM kan Vedea de games verder ontwikkelen, de klinische studie uitvoeren en zich voorbereiden op certificering van de technologie.

Start-up Wastewatchers maakt software die voedselverspilling bij cateraars tegengaat. Wastewatchers ontwikkelde een softwarepakket waarmee een ondernemer kan voorspellen hoeveel voedsel er verkocht wordt op een dag. De voorspelling is gebaseerd op meerdere variabelen en geeft precies inzicht in de afzet, waardoor de ondernemer de goede hoeveelheid eten klaar kan maken. Zo wordt er minder voedsel verspild. Op dit moment helpt Wastewatchers in Nederland al 200 organisaties voedselverspilling tegengaan. Met de investering van de ROM wil Wastewatchers de software verder ontwikkelen en verbeteren.

Utrecht Heart of Health

Regio Utrecht concurreert (inter)nationaal met andere regio's om **talent, investeringen (publiek en privaat), innovatie, kennis en bedrijvigheid**. Om onze toppositie te behouden en investeringen aan te trekken (van cultuur tot infrastructuur), is de regionale profilering aangescherpt naar 'Utrecht, Heart of Health'. Deze aanscherping vond plaats via een triple-helixsamenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid in de Economic Board Utrecht (EBU). De EBU richt zich op het versterken van de lobbykracht van de regio.

Utrecht, Heart of Health bestaat uit:

- Gezonde mens: Bedrijven, kennisinstellingen en overheden in regio Utrecht leveren met innovaties, projecten en programma's een belangrijke bijdrage aan de gezondheid van mensen in de hele wereld
- Gezonde leefomgeving: De regio heeft internationaal onderscheidende publiek-private initiatieven op het gebied van klimaat, duurzaamheid en bouw. Denk aan Digital Twin, een virtuele representatie van de echte wereld, met inbegrip van fysieke objecten. En bi-directioneel laden van je elektrische auto: stroom laden of gebruiken vanuit je auto)
- Gezonde samenleving: Digitale en gamingtechnologieën leveren een belangrijke bijdrage aan innovaties in de zorg, energietransitie en klimaatoplossingen.

Het Heart of Health-profiel ondersteunt de uitgangspunten van deze actieagenda: een inclusieve en duurzame economie, met ondernemers en initiatieven die hieraan bijdragen. Utrecht is het kloppende hart van een gezonde samenleving, met gezonde mensen in een gezonde omgeving. In de regio werken bedrijven, instellingen en overheden samen aan kennis, ideeën, oplossingen en toepassingen voor een duurzaam gezondere samenleving.

De ambitie om Utrecht gerichter te profileren als regio voor oplossingen rond gezonde mens en gezonde leefomgeving, is in lijn met een van de aanbevelingen van de Rekenkamer: *"Een helder en onderscheidend profiel is nodig voor een goede afstemming met de inzet van andere overheden en voor de onderbouwing van subsidieaanvragen door de gemeente."*

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Vergroten succeskans bij (inter) nationale investeringen	Een sterk, herkenbaar en onderscheidend economisch profiel voor Utrecht, versterken netwerk-, denk-, en lobbykracht van grote werkgevers, opstellen lobbyagenda en uitdragen profiel Heart of Health	EBU	Agenda van de EBU

4.3 Ambitie: circulaire stad in 2050

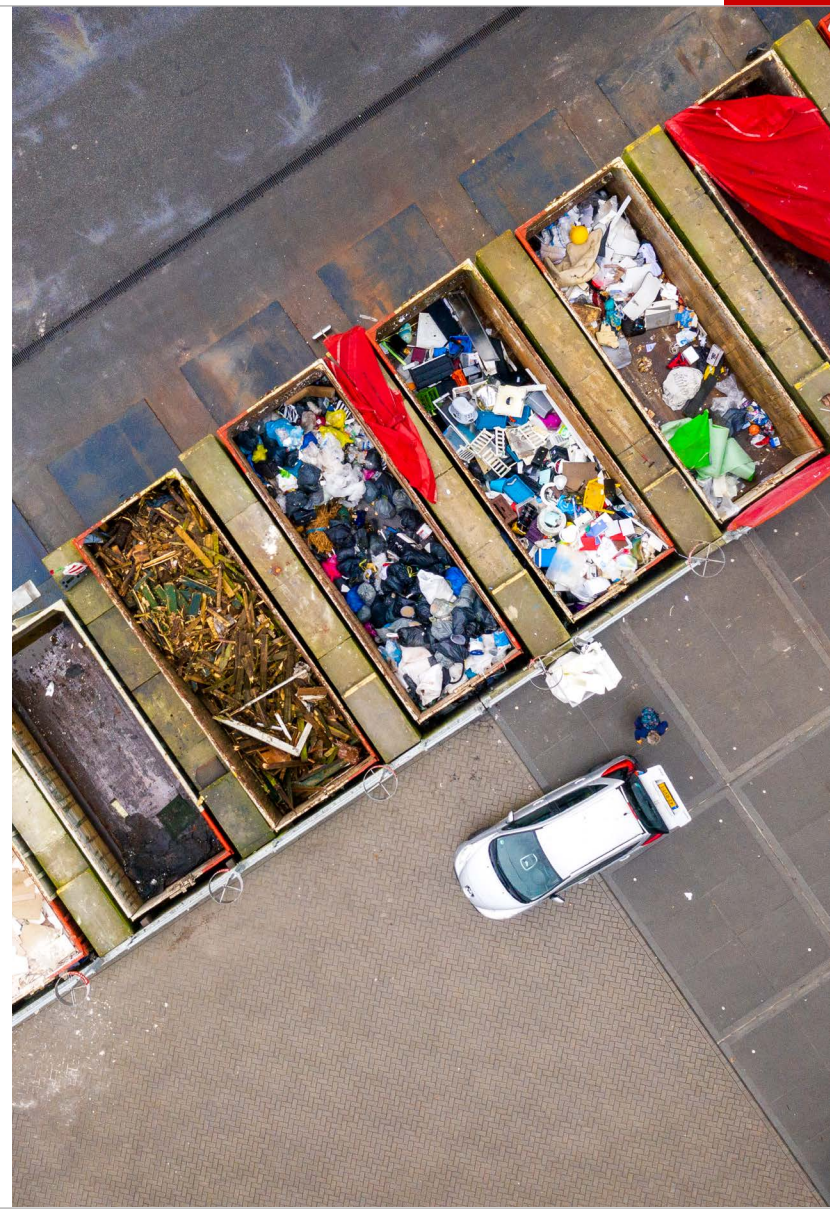
De noodzaak van een circulaire economie, waarin grondstoffen niet meer verloren gaan, wordt steeds duidelijker. Ons huidige lineaire economische systeem is gebaseerd op een oneindige voorraad grondstoffen. Maar grondstoffen worden steeds schaarser en belasten het milieu flink. In een circulaire economie staat efficiënt gebruik van grondstoffen centraal (bron: PBL 2018). Een circulaire economie is geen doel op zich, maar een middel om doelen te realiseren. Door grondstoffen circulair te gebruiken, verminderen we effecten van klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, vervuiling en leveringsrisico's.

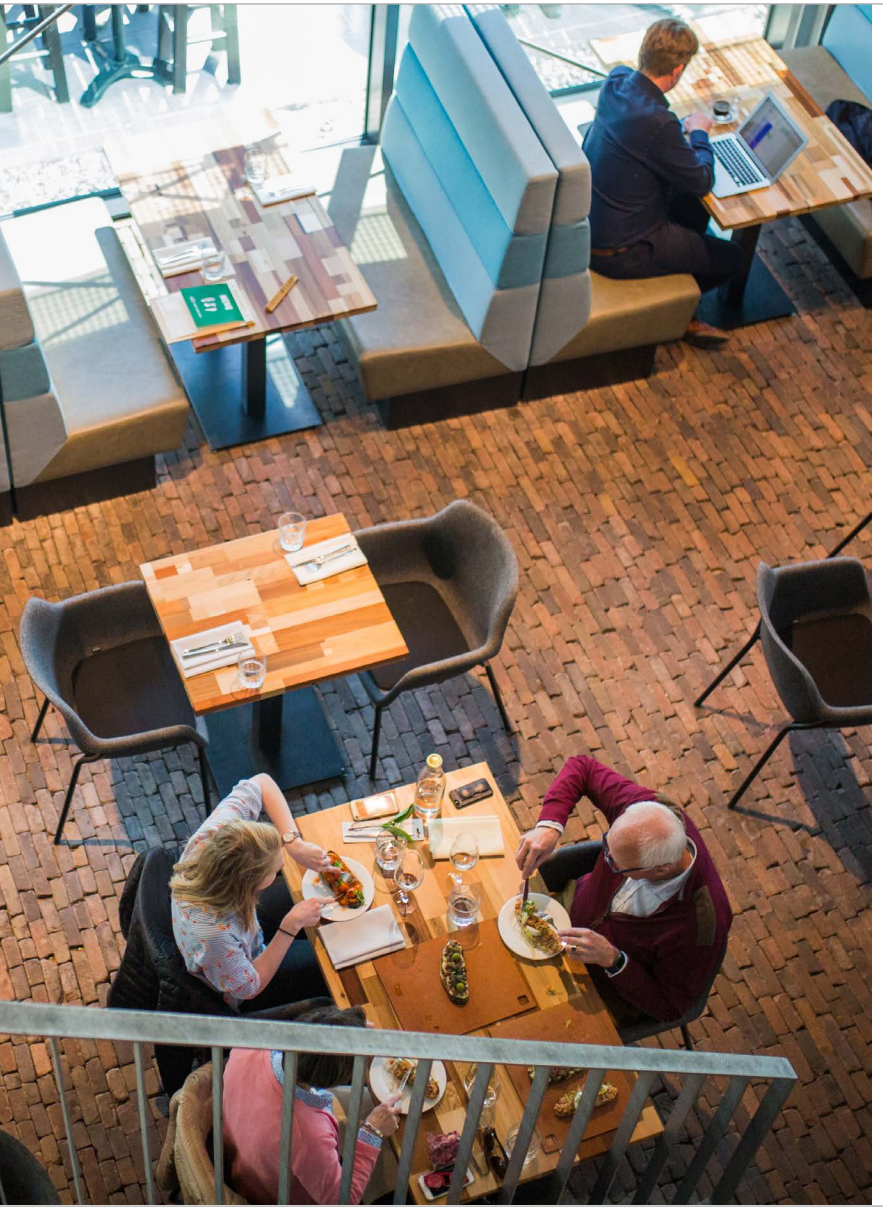
Gemeente Utrecht wil daarom in 2050 een circulaire stad zijn. Samen met bedrijven, onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en bewoners werken we toe naar een afvalvrije, duurzame economie van de toekomst. Dit vraagt om grote veranderingen. Denk aan nieuwe banen, opleidingen, verdienmodellen en samenwerkingsvormen. De circulaire economie creëert een nieuw speelveld voor ondernemers, kennisinstellingen en overheden.
De transitie naar een circulaire economie zit nog in de startfase. Om de ambitie voor 2050 waar te maken, is een forse inspanning nodig.

Samen werken we toe naar een **afvalvrije, duurzame economie** van de toekomst

Landelijk beleid
Het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023–2030 (aangeboden aan de Tweede Kamer in februari 2023) bevat een maatregelenpakket voor opschaling van de circulaire economie op landelijk niveau. Het maatregelenpakket is zeer breed: een mix van beprijzen, normeren en stimuleren. Onder meer aanpassing van afvalstoffentarieven, dat hergebruik bevordert en recycling lonender maakt, strengere normen voor rapporteren over milieuprestaties, aantrekkelijker maken van financiering voor circulaire investeringen, uitbouw en promotie van circulaire ambachtscentra in steden en investeringen in technisch beroepsonderwijs (via Nationaal Groeifonds).

Voor de grote en complexe transitie naar een circulaire economie stelt het Rijk relatief weinig financiële middelen beschikbaar: in 2023 zo'n 70 miljoen euro, met een afbouw naar 49 miljoen euro per jaar tot 2030. Het Rijk wil bestaande rijks- en EU-regelingen benutten om de ambities waar te maken, zoals Groeifonds, Regiodeals en Innovatieregelingen.

Gemeentelijk circulair beleid

Als gemeente voeren we sinds 2020 gericht beleid om de transitie naar een circulaire stad aan te jagen. De eerste stap was het Actieprogramma Utrecht Circulair 2020–2023 (vastgesteld in november 2020). De ambitie van dit programma was veel experimenteren, constateren en leren. Het richtte zich op 5 prioriteiten: versterken van het Utrechtse vestigings- en investeringsklimaat voor circulaire bedrijven, circulaire inkoop, circulaire gebiedsontwikkeling en bouw, vermindering en hergebruik van afval, ontwikkelen van een kennisagenda en opleiden.
Het programma boekte mooie resultaten, met begeleiding, ondersteuning bij het verkrijgen van EU-subsidies, circulaire inkoop van de gemeente en een ROM-investeringsfonds voor circulaire initiatieven. Dit leidde tot een aantal inspirerende best practices, zoals De Clique, B-next, Wastewatchers en Van Straten Medical. In de stad zijn daarnaast veel bedrijven gevestigd die met het onderwerp circulariteit bezig zijn, soms al vanuit hun bedrijfsvoering en soms via experimenten, bijvoorbeeld recycle- en reparatiebedrijven.

Vervolgkeuzes circulaire economie

Volgend jaar leggen we in de beleidsnota Utrecht Circulair 2050 een pakket vervolgkeuzes aan de raad voor. Hiermee vullen we het economische gedeelte van de circulaire economie in, in lijn met het bestuursakkoord, rijks- en provinciaal beleid. Te denken valt aan activiteiten binnen de volgende sporen:

- Voldoende vestigingsruimte voor bestaande en nieuwe circulaire bedrijven, in onze gemeente en de regio
- Gemeentelijke dienstverlening voor circulaire bedrijven, met onder meer de Groene Loper als aanspreekpunt voor circulaire bedrijven
- Hergebruik en besparing in de economie: in 2030 is het gebruik van primaire grondstoffen gehalveerd
- Aanjagen impactvol ondernemen: het peloton van Utrechtse midden- en kleinbedrijf en zelfstandigen meekrijgen met de circulaire koplopers
- Bij de transitie is iedereen nodig: aanpak voor aantrekken en opleiden innovatief talent
- Circulair bouwen als standaard: circulair bouwen in praktijk toepassen in gebiedsontwikkelingen, hergebruik grondstoffen en bouwmaterialen
- Het investeringsklimaat voor circulaire bedrijven versterken.
- Gemeente geeft het goede voorbeeld, met onder meer circulair inkoopbeleid.

Doel	Actie	Instrument	Informatie
Utrecht circulair in 2050	Ambities economische dimensie Utrecht Circulair 2050	Visie Utrecht Circulair 2050	Q1 2024 in raad
Utrecht circulair in 2050	Doelen economische dimensie Utrecht Circulair 2050	Beleidsnota Utrecht Circulair 2050	2024 in raad
Utrecht circulair in 2050	-	-	-
Utrecht circulair in 2050	Ruimte voor circulaire bedrijven	Uitgifte bedrijventerrein Strijkviertel, OMU, omgevingsvisies	Rapportage Utrecht Circulair
Utrecht circulair in 2050	Bewustwording bedrijven over circulair ondernemen	NEx, versterken netwerken circulair ondernemerschap en bouwen met ROM	Rapportage Utrecht Circulair
Utrecht circulair in 2050	Groene Loper voor circulaire ondernemers	Utrecht City in Business	Rapportage Utrecht Circulair
Utrecht circulair in 2050	Kennisdeling en lobby bij Rijk instrumentarium en fondsen	Samenwerking in G6-verband over ‘circulaire economie	Update actieagenda 2024

Met onze aanpak sluiten we aan bij het nationaal programma Circulaire Economie 2023–2030. Samen met andere grote steden en in diverse regionale gremia, zoals ROM en Economic Board Utrecht voeren we proactieve lobby voor steun voor onze ambities en rijksfinanciering, waar nodig in combinatie met provinciale en EU-middelen. Hierbij vragen we aandacht voor huisvestingsmogelijkheden voor ruimte-intensieve circulaire bedrijven.

Op dit moment is die ruimte er onvoldoende en verliezen stedelijke regio’s bedrijven die grondstoffen verwerken, veelal recyclebedrijven. Hierdoor zijn grondstoffenketens minder efficiënt te organiseren.

In onze lobby vragen we ook aandacht voor de afvalstoffen-wetgeving. Die is nog te veel gericht op afval en niet op reststromen, die (soms via halffabrikaat) weer (secundaire) grondstof kunnen worden. Volgens de Wet Milieubeheer blijft een afvalstof na recycling een afvalstof. Dit betekent dat alleen vergunde instellingen afvalstoffen mogen ontvangen. Daardoor is het lastig om deze grondstoffen toe te passen in projecten of producten. Aanpassing in de milieuwetgeving maakt het voor bedrijven makkelijker om afvalstoffen te hergebruiken.

Monitoring doelstellingen

We monitoren de ambities voor de Utrechtse economie uit dit hoofdstuk, via eigen onderzoek en via het analyseren van onderzoek van derden, zoals de provincie, het UWV en het Rijk. Zo volgen we de ontwikkeling van het aantal innovatieve start-ups, het aantal snel doorgroeiende scale-ups en de R&D-uitgaven in de regio. Ook monitoren we de werking van de ingezette instrumenten, via evaluatieonderzoek.

Via het eerder genoemde lokale analyse-instrument ‘Utrechtse Nieuwe Economie Index’ meten we de maatschappelijke bijdrage van de Utrechtse economie, onder meer qua innovatiekracht, vergroening en sociale impact. Zo meten we de ontwikkeling van het aantal bedrijven dat actief is in de circulaire economie, de verduurzaming van Utrechts bedrijfsvastgoed en de impact van sociale ondernemingen in Utrecht. In 2022 kende Utrecht 131 social-impact initiatieven, waarvan 22 volgroeide initiatieven. Later dit jaar verschijnt de eerste editie van de Utrechtse Nieuwe Economie Index.

Bijlagen

Bijlage A: Resultaten arbeidsmarkt 2020 – nu

ALGEMEEN

- Omscholingsregeling (2021–2023) – 973 aanmeldingen, 143 adviezen met 120 aanvragen en 85 doorverwijzingen.
- Scan subsidiekansen arbeidsmarkt tekortsectoren (2023) – Inzicht in kansen op subsidie voor opschaling. Samen met de koepels en UTA benutten.

ICT

- Techgrounds (Sep 2021 – heden) – 40 mensen in opleiding uit Utrecht mét baangarantie.
- Futurelab 030 - (Aug 2021 – dec 2022) – Ongeveer 40 deelnemers (definitieve cijfers volgen nog).
- Young digitals – (Apr 2022 – heden) – 25 gestart, 20 nu bezig, mét baangarantie.
- ICCU, ICT Career Centre Utrecht (Sep 2021–heden) – 204 inschrijvingen, 90 gestart.
- U-Tech community – (2021–heden) – ICT koepel, trajecten voor inwoners en mkb'ers, zoals co-teach (informatica op school) en mkb-werkplaats (hulp voor mkb'ers bij digitaliseringsvragen).

BOUW TECHNIEK ENERGIETRANSITIE CIRCULAIR

- Beroepentuin (2020–heden) – 297 trajecten (deelnemer kan meerdere trajecten doorlopen).
- Bouw = Wouw (2020–heden) – 153 trajecten.
- Evenementen: Beroepenmarkt, techniek doedag (2021–heden) – 566 bezoekers.
- Summerschool techniek (2022–heden) - 28 trajecten.
- Voucherregeling 'techniek samen de crisis door', gericht op behoud werknemers, LLO (2021–heden) – 502 trajecten (regionaal).
- Je leven in de verf (2021–heden) – 14 kandidaten in begeleiding.
- Talenthub (start in 2023).
- Stedin bedrijfsschool (start in 2023).
- Circulaire bouwhubs (2021–heden) – 41 kandidaten in begeleiding.
- Ontdekhal techniek (2020–heden) – bezocht door: 375 middelbare scholieren, 3.800 reguliere bezoekers en 2.400 basisschoolleerlingen.
- Techstart en Be an Engineer (start in 2023).

ZORG

- Ik zorg-shop (2020–heden) – 1.000 gesprekken met geïnteresseerde (zij instromers) over leren & werken in de zorg per jaar.
- De Zorgversterkers, regionaal werkgeverschap (2021 (pilot)–heden), vanaf 2023 ook jeugd en welzijn – 14 werkgevers aangesloten.
- Probleemanalyse wonen en werken in sector Zorg &Welzijn 2022 via Health Hub (2022)
- Health Innovation School, aanjagen programmering arbeidsbesparende technologie, met subsidie UTA (2022–2023) – 80 professionals uit de zorg.
- Supportteam van Coalitie Aantrekkelijke arbeidsmarkt van Health Hub Utrecht (2022) – skills zorgprofessional van de toekomst, regionaal werkgeverschap.
- Rondetafel kinderopvang, oplossingsrichtingen werknemerstekort op tafel (2022–2023) - Actieprogramma en aantrekken coördinator kinderopvang bij MO.
- Ophalen behoeften organisaties Sociaal Domein (2022–2023) – Verzoek regionaal werkgeverschap en samen opleiden aan Utrechtzorg.
- Experiment contact met jongeren (jeugdhulp) via Metaverse (2022–2023) – Arbeidsbesparende technologie, in samenwerking met marktgroep IT.

Bijlage B: Visies en beleidsnota's

Nieuwe visies en beleidsnota's

- Beleidsnota werklocaties – pagina 20 bovenste actie
- Visie Lage Weide – pagina 23 2e actie
- Beleidsnota arbeidsmarkt – pagina 33 1e actie
- Visie en beleidsnota Utrecht Circulair 2050 – pagina 50 1e actie

Bestaande visies en beleidsnota's

Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 – 2021
In de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 staan de ambities van de gemeente Utrecht voor de grote vraagstukken van de stad, nu en in de toekomst. Het is een visiedocument. De gemeente kiest op het gebied van werklocaties 3 richtinggevende kaders: Werklocaties optimaliseren, Werken in de wijken versterken en Vitale winkelgebieden realiseren.

Regionale Economische Agenda Utrecht 2020–2027 – 2020
De Regionale Economische Agenda 2020–2027 schetst de kaders voor onze gemeentelijke strategie, beleid en uitvoering op het gebied van economie. In de REA koppelen we maatschappelijke opgaven (gezonde mensen, toekomstbestendige leefomgeving en waardevolle digitalisering) aan economische kansen.

Utrecht Circulair 2020–2023 – 2020
Utrecht wil in 2050 een circulaire stad zijn. Utrecht Circulair 2020–2023 maakt onderdeel uit van de Omgevingsvisie en is een eerste stap op weg naar 2050.

Kantorenbrief 2019 – 2019
Naar aanleiding van de sterk veranderende kantorenmarkt is de 'Kantorenbrief 2019' opgesteld met daarin een aantal actiepunten.

Beleid tijdelijk verblijf (short stay) en bijstelling hotels – 2019
De notitie 'Beleid tijdelijk verblijf (short stay) en bijstelling hotels' is een aanvulling op de 'beleidsnota Hotels Utrecht 2010–2020'. Hierin wordt nieuw beleid voor tijdelijk verblijf beschreven en het reguliere hotelbeleid bijgesteld.

Beleidsnota en beleidsregels Particuliere Vakantieverhuur 2018 – 2018
In deze nota en beleidsregels is de regelgeving vastgelegd voor het verhuren van de gehele woonruimte tijdens de afwezigheid van de hoofdbewoners (particuliere vakantieverhuur).

Ontwikkelingskader Horeca Utrecht 2018 – 2018
Het 'Ontwikkelingskader Horeca Utrecht 2018' beschrijft de kaders waarmee we willen bijdragen aan een gezonde groei van de stad en inspelen op nieuwe trends. Met de beschreven aanpak werken we aan een aantrekkelijk, gezond en toekomstbestendig woon-, werk- en ondernemersklimaat.

City Deal Health Hub – 2016
Deze City Deal wil gezond (stedelijk) leven stimuleren, via een meer samenhangende en innovatieve aanpak van complexe gezondheidsvraagstukken en versterking van de Utrechtse (en Nederlandse) gezondheidsgerelateerde economie.

Perspectief Toerisme 2020 – Live like a local – 2015
Het 'Perspectief Toerisme 2020' geeft een doorkijk naar de belangrijkste ontwikkelingen in de toeristische markt voor de komende jaren en hoe de gemeente Utrecht hier met haar stakeholders op wil inspelen. Het

vormt een nadere uitwerking van 2 lopende beleidskaders, namelijk de Economische Agenda 2012–2018 en de Hotelnota 2020.

A room with a view, hotelnota 2010–2020 en Actualisatie marktruimte hotelnota 'A room With A View' 2015–2010 & 2015
In de beleidsnota 'A Room with a View' en de hotelnota actualisatie marktruimte 'A Room with a View' staat het Utrechtse hotelbeleid beschreven.

Besluit eerste wijziging Huisvestingsverordening regio Utrecht 2012 – april 2021 – 2021
Met deze wijziging zijn de regels voor Toeristische verhuur van woonruimte vastgelegd in de huisvestingsverordening. Hiermee is onder meer de registratieplicht voor alle vormen van toeristische verhuur in werking getreden en de meldplicht voor particuliere vakantieverhuur.

Vitale stadswijken, functiemenging in woonwijken – 2013
In deze notitie worden de beleidsrichting en randvoorwaarden beschreven voor het faciliteren van meer functiemenging in woonwijken en het biedt een toetsingskader voor initiatieven die afwijken van bestemmingsplannen. Daarnaast worden voorstellen gedaan voor verdere optimalisering en het transparanter maken van mogelijkheden voor werken in de wijk.

Bedrijventerreinenstrategie Utrecht 2012 – 2012
De doelstelling van het bedrijventerreinenbeleid is om voldoende en toekomstbestendige werklocaties te bieden, die voldoen aan de wensen van hedendaagse en toekomstige ondernemers en daarmee een bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling van de stad. In deze nota wordt daar een concrete uitwerking aan gegeven.

Ontwikkelingskader detailhandel – 2012
Nieuwe ontwikkelingen, zoals internetverkoop en leegstand, vragen om een gemeentelijk handelen dat bijdraagt aan een goede detailhandelsstructuur en leegstand tegengaat. In dit ontwikkelingskader staat een uitwerking van dit beleid beschreven.

Colofon

Juni 2023

Tekst
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen, gemeente Utrecht

Fotografie
Beeldbank gemeente Utrecht

Ontwerp en Illustraties
Enof creatieve communicatie